



Diagnostická zpráva

Aktuální stav z hlediska přípravy, rozvoje a provozu energetických komunit v českých regionech spravedlivé transformace

Ostrava, červen 2023



OBSAH

1. Úvod	3
2. Manažerské shrnutí	4
3. Metodologie	6
4. Právní rámec	9
4.1. Legislativa na úrovni Evropské unie	9
4.2. Legislativa na národní úrovni	10
4.3. Důsledky vyplývající ze současné a plánované legislativy týkající se zakládání a provozu energetických společenství	11
5. Institucionální rámec pro podporu energetických komunit v ČR	13
5.1. Státní správa a samospráva	13
5.2. Producenti elektrické a tepelné energie	14
5.3. Provozovatelé distribučních sítí	16
5.4. Nevládní organizace a iniciativy	17
5.5. Technická asistence	18
6. Finanční rámec	20
6.1. Národní finanční nástroje	20
6.2. Mezinárodní finanční nástroje	27
7. Socio-ekonomický rámec	32
7.1. Popis celkové situace na českém energetickém trhu	32
7.2. Priority a zájmy výrobců, distributorů, dodavatelů a konečných spotřebitelů energie	32
8. Popis stávajících bariér a hnacích sil pro vznik a rozvoj energetických komunit v ČR	34
8.1. Popis bariér, rizik a možností jejich eliminace	35
8.2. Popis hnacích sil	39
9. Popis akčního plánu a jeho klíčových opatření pro usnadnění a urychlení zakládání a rozvoje energetických komunit	41
10. Shrnutí klíčových zjištění a doporučení pro další výstupy	48
Seznam tabulek	51
Seznam obrázků	51
Seznam zdrojů	52
Seznam zkratk	54

1. ÚVOD

Cílem této diagnostické zprávy je popsat a analyzovat klíčové aspekty pro vznik, rozvoj a provoz energetických komunit v České republice se zvláštním zaměřením na regiony způsobilé pro financování z Operačního fondu pro spravedlivou transformaci (dále jen regiony spravedlivé transformace).

Analýza zvažuje legislativní, institucionální, koordinační a socioekonomický rámec a rovněž i zaměření na rámec finanční, který je dán dostupnými finančními nástroji vhodnými pro podporu energetických komunit.

Hlavní výstup této zprávy je vyjádřen v podobě klíčových bariér a hnacích sil, které ovlivňují rozvoj a fungování energetických komunit v českých regionech spravedlivé transformace.

Cílem této zprávy je pomoci monitorovat a lépe informovat o aktivitách české vlády a ministerstev s cílem odstranit překážky a stimulovat hnací síly pro vytváření energetických komunit prostřednictvím konkrétních opatření/akčního plánu.

Tato diagnostická zpráva představuje znalostní základ aktivit realizovaných v rámci projektu „Podpora vytváření energetických komunit v českých regionech spravedlivé transformace“. Získané poznatky budou šířeny během informačních schůzek a stanou se základem pro vypracování příručky „Jak zakládat, efektivně rozvíjet a provozovat energetické komunity v českých regionech spravedlivé transformace“, která bude sdílena během série workshopů orientovaných na tuto tematiku.

2. MANAŽERSKÉ SHRnutí

Tato kapitola popisuje klíčová zjištění analýzy všech relevantních aspektů vzniku a rozvoje energetických společenství v ČR včetně indikací možného dalšího vývoje.

Lze konstatovat, že zakládání a činnost energetických komunit v České republice a jejich regionech spravedlivé transformace jsou momentálně ovlivňovány těmito faktory:

1. **Bariéry zakládání a rozvoje energetických komunit převažují nad hybnými silami**, mezi nimi jsou identifikovány absence nové legislativy a neúplnost té stávající, mentalita a myšlení místních lidí s ohledem na energetické komunity, absence inteligentních měřicích systémů. Absence energetického datového centra pro sledování spotřeby a výroby elektrické energie a slabé sítě nízkého napětí rovněž komplikují zakládání a rozvoj energetických komunit v českém prostředí.
2. Příprava dotačních programů na podporu energetických komunit **je v pokročilejší fázi než proces přípravy chybějících legislativních dokumentů** (zejména Lex OZE 2 a 3), což může s vysokou pravděpodobností způsobit řadu technických, organizačních, obchodních a jiných návazných právních problémů komunitám, které již existují nebo momentálně vznikají. To platí jak pro současnost (kvůli existujícímu právnímu vakuu), tak i v okamžiku, kdy chybějící legislativa vstoupí v platnost.
3. V rámci připravované právní normy Lex OZE 2 je připravováno omezení činnosti energetických komunit na **max. 1000 odběrných míst nebo výroben elektřiny**, a to na souvislém území správních obvodů nejvýše 3 obcí s rozšířenou působností nebo na území hlavního města Prahy. Jedná se o technické omezení dané zaokrouhlováním naměřených hodnot. Tato omezení jsou jen dočasná do té doby, než bude plně funkční Elektroenergetické datové centrum (EDC) – tento záměr byl konzultován a akceptován Komorou OZE. Tento přístup byl odsouhlasen také Evropskou komisí.
4. **Slabé sítě nízkého napětí** – to je další z důležitých překážek, která brání rozvoji energetických komunit v širším rozsahu, neboť bude z kapacitních důvodů velmi obtížné sdílet zejména v teplejších obdobích přebytek elektrické energie mezi členy komunit – i v tomto smyslu se tak plánovaná omezení činnosti energetických komunit v rámci připravovaného Lex OZE 2 (viz bod 3) jeví jako nikterak zásadní vzhledem k tomu, že problém slabých nízkonapěťových sítí lze vyřešit tím, že každá energetická komunita vybuduje systém hospodaření s energií a vlastní úložiště elektrické energie, což jim umožní pronajmout část kapacity distribuční společnosti, která na oplátku nabídne komunitě nižší cenu energie. Opatření pro zvýšení kapacity sítí pro připojování OZE jsou řešena z Národního plánu obnovy. Celkem je na to vyčleněno 7 mld. Kč. Hledají se i legislativní opatření, např. k zabránění spekulativním žádostem o připojení.
5. **Inteligentní elektroměry nejsou zatím nikde v ČR zavedeny**. Každý, kdo si zažádá o průběhové měřidlo, dostane ho za úplaty (selektivní roll-out inteligentních elektroměrů je plánován od 1. 7. 2024 do 30. 6. 2027 v odběrných místech s roční spotřebou nad 6 MWh na hladině nízkého napětí), dle LEX OZE 2 každé odběrné místo, které se bude účastnit sdílení, dostane průběhové měřidlo na náklady distributora, Energetické datové centrum (EDC) je v procesu přípravy – již od účinnosti LEX OZE 2 zajistí datové výměny pro sdílení (buť v provizorním řešení, které bude mít určité limity), společně s ním je také zvažováno zřízení Energetické digitální platformy (EDP) – bez těchto prvků není možné toky energetických přebytků měřit

a vyhodnocovat ani sdílet vzájemné zkušenosti z této oblasti na národní úrovni, kvůli těmto omezením mohou stávající energetické komunity z technického hlediska fungovat jen v omezeném provizorním režimu.

6. Nastavení připravovaných **dotačních programů a návratných finančních nástrojů** pro podporu zakládání a rozvoje energetických komunit – bude k dispozici velmi široké portfolio dotačních programů (jako první se očekává výzva v Modernizačním fondu – programu Komuenerg na podzim 2023), přičemž se vedou úvahy, zda bude těmito programy podporována pouze fáze investiční anebo i provozní – převládá doporučení podpořit pouze fázi investiční z důvodu potřeby nastavení životaschopných ekonomických modelů ze strany vedení energetických komunit a dotovat fázi provozní jen ve výjimečných případech na základě konkrétních kritérií po omezenou dobu u menších energetických komunit, které nebudou schopny zpočátku pokrýt své provozní náklady; rovněž se předpokládá, že návratné nástroje finanční výpomoci (zvýhodněné bankovní úroky a záruky zejména ze strany EIB), které jsou svou podstatou pro zajištění ekonomické udržitelnosti energetických komunit vhodnější, zůstanou upozaděny širokou plejádou méně rizik přinášejících dotačních programů.
7. **Význam pochopení ekonomických přínosů energetických komunit v dlouhodobém horizontu jejich členy** – členové komunit mohou mít tendenci rušit členství z důvodu celoročně stabilních cen, které mohou být v létě vyšší než tržní ceny. Proto je potřeba cíleného a systémového vzdělávání a osvěty všech relevantních cílových skupin (občané, veřejné instituce, firmy).
8. I přes výše popsané nedostatky je určitě vhodné **podpořit proces založení a rozvoje energetických komunit** – jejich ekonomické přínosy jsou pro všechny relevantní cílové skupiny nezanedbatelné, budou svou činností přispívat ke snížení emisí CO₂ v místě své působnosti, zvýší se energetická soběstačnost a bezpečnost jejich členů, činnost těchto komunit bude mít i další návazné sociální přínosy a bude k dispozici široké portfolio dotačních programů a finančních nástrojů návratné výpomoci pro jejich založení a rozvoj.
9. V kapitole 9 je popsán **akční plán** s možnými intervencemi (včetně jejich prioritizace), které by pomohly řešit výše popsané bariéry – tyto možné intervence budou podrobně diskutovány v dalších fázích projektu a v aktualizované podobě zapracovány do dalších návazných výstupů (závěrečná zpráva / politická doporučení, příručka k zakládání energetických komunit). Mezi tyto možné intervence patří potřeba komplexnějšího systému vzdělávání na podporu vzniku energetických komunit, posílení sítí nízkého napětí, zrychlení procesu instalace a pořízení chytrých měřičů v energetických komunitách, podpora efektivní a kvalitní přípravy a implementace nové legislativy a zřízení energetického datového centra.

3. METODOLOGIE

Metodologický přístup k této diagnostické zprávě spočívá v analýze relevantních informací shromážděných prostřednictvím sekundárního výzkumu a doplněných/validovaných prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se zúčastněnými stranami. Shromážděná data byla organizována a analyzována komparativním způsobem s cílem vyvinout na míru šitá doporučení pro tvůrce politik v českém kontextu s cílem podpořit vznik energetických komunit. Je zdůrazněno, že se tým zavázal k neustálé zpětné vazbě jak s klientem, tak s řídicím výborem projektu, aby zajistil konzistenci a spolupráci k dosažení požadovaných výsledků. Níže je uveden metodický postup krok za krokem.

1. Vypracování rámce(ů) hodnocení

První krok analýzy spočíval v charakterizaci informací, které mají být zkoumány a shromažďovány. Toto šetření bylo převzato z rámce pro hodnocení zemí vypracovaného v H2020 COME RES, kde byla analyzována řada základních právních prvků s cílem poskytnout obrázek o současném stavu implementačního rámce pro energetické komunity v členských státech.

Tým nejprve definoval otázku a seznam témat, poté určil relevantní zdroje informací, které mají být analyzovány, a zainteresované strany, se kterými je třeba konzultovat. Na základě identifikovaných stakeholderů byly informace shromážděny v češtině nebo angličtině.

Byly stanoveny hlavní oblasti šetření:

- Současný **právní rámec** pro zakládání a provoz energetických společenství na úrovni EU a na národní úrovni
- **Institucionální rámec** pro podporu energetických komunit v českých regionech spravedlivé transformace (včetně všech relevantních institucí na národní, regionální a místní úrovni, výrobců a distributorů energie, jejich kompetencí, odpovědností a vazeb v oblasti energetických komunit)
- **Finanční rámec** pro identifikaci a vyhodnocení všech relevantních dotačních programů (evropských, národních, regionálních) a návratných finančních nástrojů (programy Evropské investiční banky, Národní rozvojové banky atd.) na podporu vzniku, rozvoje a provozu energetických komunit v českých regionech spravedlivé transformace.
- **Socioekonomický kontext** související s vysokými cenami elektřiny a tepla, požadavkem na energetickou nezávislost, bezpečnost a snižování emisí CO₂ pro ochranu životního prostředí.

2. Desk research a identifikace zdrojů a rešerše literatury (dokumentů)

Na základě otázek hodnotícího rámce tým přistoupil k:

- Identifikaci relevantních zdrojů informací,
- Identifikaci relevantních zainteresovaných stran pro organizaci rozhovorů k doplnění sekundárního výzkumu.

Tyto části druhého metodického kroku byly vždy doprovázeny neustálou zpětnou vazbou jak s EK, GŘ REGIO, tak s Řídicím výborem.

Ve skutečnosti projektový tým předložil jak seznam zdrojů, tak potenciálních dotazovaných subjektů výše zmíněným aktérům, aby získal souhlas a další připomínky a návrhy.

Tento proces neustálé zpětné vazby umožnil projektovému týmu lépe přizpůsobit výzkum konkrétnímu cíli zadání a obohatit sběr dat o další znalosti a základní poznatky.

3. Validace a doplňování dat prostřednictvím rozhovorů se zúčastněnými stranami

Na základě provedeného sekundárního výzkumu byla vytvořena šablona pro rozhovor jako prostředek k doplnění a dokončení šetření. Rozhovory umožnily výzkumníkům shromáždit poznatky a informované názory relevantních zainteresovaných stran na nejvhodnější a nejschůdnější kroky ke zlepšení a podpoře rozvoje energetických komunit v českých regionech spravedlivé transformace.

Byli identifikováni následující zainteresovaní aktéři, kteří byli ověřeni klientem a řídicím výborem a poté byly s nimi uskutečněny rozhovory:

- Ing. Martina Krčová, MBA (Energetický regulační úřad, členka Rady)
- Mgr. et Mgr. Wojciech Belch (České vysoké učení technické v Praze, vedoucí výzkumného týmu Participativní plánování a design)
- Prof. Ing. Stanislav Mišák, Ph.D. (Technická univerzita Ostrava, Ředitel CEET)
- Doc. Ing. Jan Novotný, Ph.D. (Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem)
- Mgr. David Blažek (Unie komunitní energetiky, hlavní koordinátor)
- Ing. Patrícia Čekanová, Ph.D. (Asociace komunitní energetiky ČR, ředitelka)
- Ing. Vladimír Skalník (Energetické centrum Ústeckého kraje, ředitel)
- Patrik Pizinger (starosta Chodova a člen Rady Karlovarského kraje)
- Mgr. Petr Kubiš (starosta Sokolova)
- Ing. Rostislav Rožnovský (Moravskoslezské energetické centrum, ředitel)
- Ing. Jiří Krist (Energetické společenství v rámci MAS Opavsko, předseda)
- Mgr. Petr Karlubík (Energetické společenství v rámci MAS Jablunkovsko, vedoucí zaměstnanec pro realizaci SCLLD, PRV, OPTAK, OPŽP, EnKoMAS)

4. Analýza dat

Projektový tým přistoupil k analýze identifikovaných dokumentů a dat shromážděných prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů v souladu s přístupem kvalitativní analýzy obsahu. Tento přístup se opírá o „zhuštění surových dat extrahovaných z formální a povrchové analýzy dokumentu do konkrétních kategorií nebo témat na základě platné inference a interpretace“ (Zang, Y a Wildemuth, M., 2016, s. 2), v konkrétním případě této diagnostické zprávy, výzkumníci rozdělili shromážděná data do následujících kategorií pro každý z rámců identifikovaných v bodě 2:

- Právní ustanovení (právní rámec),
- Instituce odpovědné za rozvoj energetických komunit (institucionální rámec),
- Dostupná schémata podpory (finanční rámec),
- Infrastruktura trhu s elektřinou a připojení k síti (socio-ekonomický rámec).

Výše uvedené kategorie sloužily k orientaci výzkumníka v rámci analýzy, ale také k přípravě znalostního základu pro další kroky analýzy.

5. Vypracování akčního plánu a politických doporučení

Kategorizace dat umožnila identifikovat relevantní bariéry a hnací síly pro vznik energetických komunit v českém kontextu.

Toto šetření bylo navrženo tak, aby identifikovalo a navrhlo opatření pro odstranění překážek a stimulaci hnacích sil. Opatření byla poté začleněna do akčního plánu, který zahrnuje různá opatření podrobně podle následujících informací:

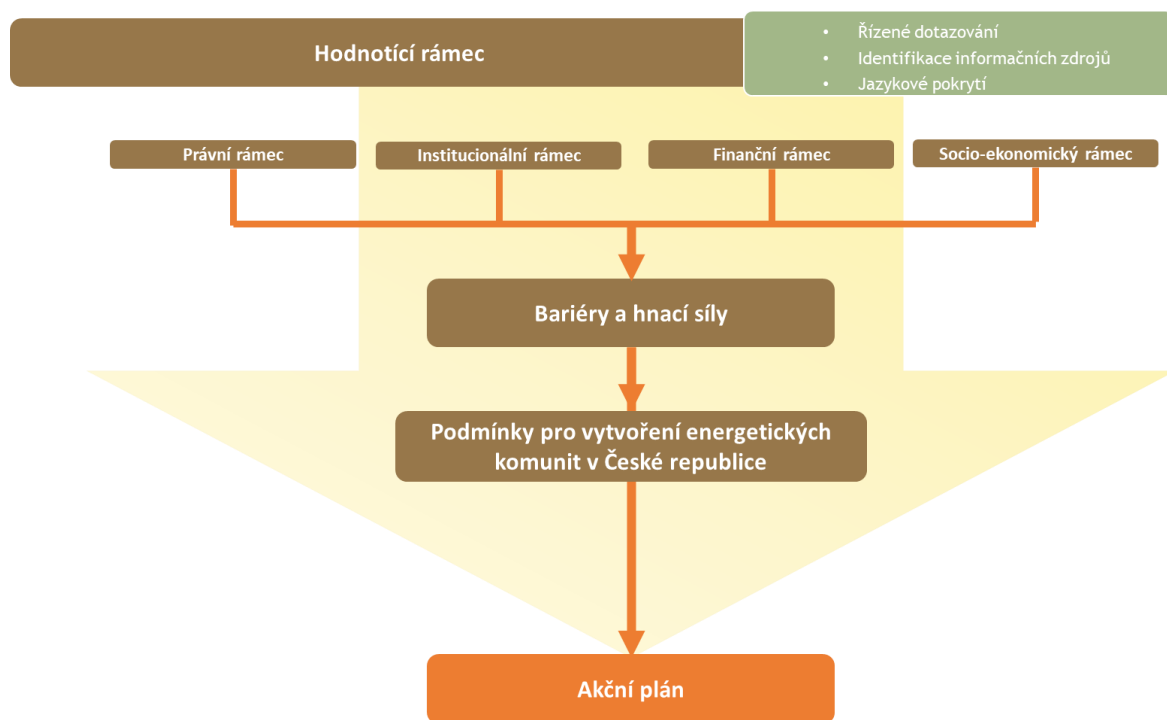
- Název intervence
- Popis činnosti(i)
- Odpovědná organizace a případní partneři
- Rozpočet

- Finanční zdroj
- Časový harmonogram
- Klíčové milníky
- Výstupy a výsledky

V závěrečné kapitole zprávy je uveden podrobný souhrn všech relevantních klíčových zjištění a doporučení pro zpracování dalších výstupů v rámci projektu „Podpora energetických společenství v českých regionech spravedlivé transformace“. Konkrétně se jedná o přípravu informačních seminářů a workshopů a vypracování závěrečné zprávy/politických doporučení a příručky, jak zakládat a úspěšně provozovat energetické komunity v českých regionech spravedlivé transformace. Stručný popis všech klíčových zjištění je uveden v kapitole 2 – Manažerské shrnutí v úvodní části dokumentu.

Konečná verze této diagnostické zprávy byla před dokončením a odesláním podrobena další revizi a zpětné vazbě od klienta a řídicího výboru.

Celkový přehled všech procesů, které byly použity k vytvoření této zprávy, je uveden na obrázku č. 1 níže.



Obrázek 1: Schéma metodologického postupu zpracování diagnostické zprávy

4. PRÁVNÍ RÁMEC

4.1. Legislativa na úrovni Evropské unie

V prosinci 2018 vstoupila v platnost revidovaná **směrnice o obnovitelných zdrojích energie 2018/2001/EU (RED II)**. RED II, která je součástí legislativního balíčku zakotveného ve strategii Čistá energie pro všechny Evropany, přispívá ke zvýšení celkového cíle EU pro podíl obnovitelné energie na 32 % do roku 2030. V červenci 2021 Komise navrhla další revizi v podobě **návrhu směrnice KOM/2021/557 v konečném znění**, která na základě cílů obsažených v Evropské zelené dohodě navrhuje další vývoj s cílem urychlit využívání obnovitelných zdrojů energie v EU na 32 % do roku 2030, včetně urychlení povolení pro zavádění obnovitelných zdrojů energie. V květnu 2022 Komise ve svém **sdělení o plánu REPowerEU (KOM/2022/230 v konečném znění)** navrhla tento cíl dále zvýšit na 42,5 % do roku 2030.

Dalším relevantním právním předpisem na evropské úrovni je **směrnice (EU) 2019/944 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou (IEMD)**. Tato směrnice mimo jiné stanoví, jak budou členské státy, regulační orgány a provozovatelé přenosových soustav spolupracovat na vytvoření plně propojeného vnitřního trhu s elektřinou, který zlepší využívání elektřiny z obnovitelných zdrojů, volnou hospodářskou soutěž a bezpečnost dodávek. Zahrnuje také doložky vytvářející právní rámec pro občanská energetická sdružení. Tento legislativní akt je důležitý i z hlediska jeho transpozice do vnitrostátních právních předpisů s cílem usnadnit přenosy energie v rámci energetických sdružení, a to jak na území členských států, tak i přes hranice.

Obě směrnice, RED II a IEMD, obsahují doložky a vytvářejí právní rámec pro zakládání a provozování sdružení obnovitelných zdrojů energie a občanských energetických sdružení, jakož i povinnosti členských států omezovat překážky pro energetická sdružení a podporovat jejich zakládání (Tabulka 1). Vzhledem k tomu, že směrnice musí být transponovány do vnitrostátních právních předpisů, může si každý členský stát zvolit vlastní způsob, jak splnit své závazky vůči RED II a IEMD, a to buď vypracováním nových právních předpisů, nebo aktualizací stávajících právních předpisů.

	Společenství obnovitelných zdrojů energie (RED II)	Občanské energetické sdružení (IEMD)
Aktivity	Výroba elektřiny, spotřeba vlastní vyrobené elektřiny v rámci komunity, skladování, prodej a agregace.	Možnost stát se provozovatelem distribuční soustavy buď v obecném režimu, nebo jako uzavřený provozovatel distribuční soustavy: služby v oblasti účinnosti nebo nabíjení elektrických vozidel nebo poskytování jiných energetických služeb členům nebo zúčastněným stranám.
Účel	Poskytování enviromentálních, ekonomických nebo sociálních výhod členům, zúčastněným stranám nebo místním oblastem, spíše než poskytování finančních zisků.	
Účast	Otevřená, dobrovolná a zahrnující přeshraniční účast.	IEMD výslovně zdůrazňuje, že členové nebo zúčastněné strany sdružení mají právo ze sdružení vystoupit.

Zdroje energie	Obnovitelné zdroje energie.	Elektrina. IEMD výslovně nevyklučuje žádnou technologii výroby elektřiny. To znamená, že potenciálně lze použít obnovitelné zdroje, jadernou energii nebo fosilní paliva.
Řízení	Členové nebo další zúčastněné strany, kteří se nacházejí v blízkosti projektu, včetně fyzických osob, mikropodniků, malých a středních podniků nebo místních orgánů včetně obcí. Měly by být schopny zůstat nezávislé na jednotlivých členech a dalších účastnících trhu.	Členové nebo další zúčastněné strany, kteří jsou fyzickými osobami, místními orgány včetně obcí a malých podniků. Rozhodovací pravomoci jsou svěřeny pouze členům nebo dalším zúčastněným stranám, kteří nevykonávají rozsáhlou obchodní činnost a pro které není energetika hlavní oblastí hospodářské činnosti.
Zeměpisná oblast působnosti	V blízké oblasti projektu.	Žádná geografická omezení: spotřebitelé mohou být zásobováni energií, aniž by se nacházeli ve fyzické blízkosti výrobního zařízení.
Práva a povinnosti	Zachování práva a povinností členů energetického společenství jako zákazníků.	Zachování práva a povinností, jako je smluvní volnost, právo na změnu dodavatele, povinnosti provozovatele distribuční soustavy, pravidla pro síťové poplatky a povinnost vyrovnávání.
Možné formy subjektu	Jakákoli forma subjektu, pokud vykonává a podléhá povinnostem definovaným právními předpisy EU.	Jakákoli forma subjektu, včetně sdružení, družstev, partnerství, neziskových organizací a malých a středních podniků, pokud vykonává práva a podléhá povinnostem stanoveným právními předpisy EU.
Režimy podpory	Mohou využívat pobídky ke kolektivní vlastní spotřebě. Mohou se účastnit dostupných režimů podpory (investiční podpora, osvobození od daně nebo slevy na dani, vrácení daně a zjednodušené povoloovací postupy pro malá zařízení OZE) na stejné úrovni jako velcí účastníci.	Žádný konkrétně zmíněný režim podpory pro občanské energetické společenství neexistuje; vzhledem k tomu, že se tyto společenství mohou zapojit do sdílení elektřiny, však mohou využívat i související pobídky.
Vlastnictví distribuční sítě elektrické energie	Mohou využívat buď veřejnou síť, nebo soukromou distribuční síť ve vlastnictví svých členů.	Oprávnění vlastnit, zřizovat, kupovat nebo pronajímat distribuční síť a samostatně je spravovat.

Tabulka 1: Energetické komunity dle Směrnice RED II a IEMD

4.2. Legislativa na národní úrovni

Hlavním právním dokumentem v České republice je zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), který prošel několikrát procesem novelizace. Ten stanovuje základní podmínky pro využívání obnovitelných zdrojů energie v energetických sítích ČR, nezahrnuje ovšem konkrétní definici energetických komunit ani popis jejich účelu.

Důležitá je také vyhláška Energetického regulačního úřadu ČR č. 404/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 408/2015 Sb., o pravidlech trhu s elektřinou, ve znění pozdějších předpisů. Ta umožňuje sdílení elektřiny v bytových domech, a fakticky tvoří základ pro provozování energetických komunit (založených pouze na sdílení elektřiny), představuje ale jen malou část procesů, které je třeba nastavit pro zakládání a provoz energetických komunit.

V současné době se dokončuje novela zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon) (Lex OZE 2), která by měla být schválena do konce roku 2023. Tento dokument blíže specifikuje možné právní formy energetických komunit, jejich činnost, kompetence, povinnosti a práva. Ani Lex OZE 2 však nebude obsahovat všechny potřebné regulace, a to z toho důvodu, že se omezeně zabývá regulacemi technického charakteru. V této právní normě se navrhuje omezit počet předávacích míst ve skupině sdílení, nikoli počet členů energetického společenství. Ve společenství může být takových skupin sdílení několik. V první fázi (do doby plné funkčnosti EDC) je sdílení elektřiny omezeno tak, že v období do 30. června 2026 může skupina sdílení zahrnovat předávací místa nejvýše 1 000 odběrných míst nebo výroben elektřiny, a to na souvislém území správních obvodů nejvýše 3 obcí s rozšířenou působností (ORP) nebo na území hlavního města Prahy. Například dle empirických zkušeností z Rakouska je průměrný počet členů v energetických komunitách sdílejících energii pouze 6, což je hluboko pod plánovaným limitem. Omezení působnosti energetických komunit na území obcí s rozšířenou působností je v souladu s evropským pojetím sdílení energií primárně v lokálních teritoriích. Oba zmíněná omezení byla MPO projednána s komorou OZE a Evropskou komisí, které je odsouhlasily. Z alternativních řešení ve vztahu k objektivní potřebě limitovat činnost energetických komunit zejména z důvodů počáteční omezené kapacity Energetického datového centra a také slabých sítí nízkého napětí lze zmínit také nastavení omezení intenzity sdílení energií mezi členy a neomezovat tak podstatu energetických komunit jako takových ani jejich další činnosti, potažmo zvýhodnit levnějším tarifem přenosy elektřiny na krátkou vzdálenost na sítích nízkého napětí, jak je to mu například v Rakousku.

Na Lex OZE 2 naváže Lex OZE 3 (další novela zákona č. 458/2000 Sb., energetický zákon), který je v počáteční fázi přípravy. Ten stanoví další podmínky týkající se využívání, výroby, akumulace, flexibility, skladování a agregace elektřiny a tepla pocházejících z obnovitelných zdrojů energie. Co se týče regulačních poplatků za distribuci energie (jak elektřiny, tak tepla) pocházející z obnovitelných zdrojů v rámci energetických komunit, tyto nejsou předmětem energetického zákona. Jsou však předmětem tarifní struktury, která je v gesci Energetického regulačního úřadu, a odráží se v cenových rozhodnutích, které tento úřad vydává. Dokument Lex OZE 3 bude v neposlední řadě zaměřen také na technické podmínky, pravidla a požadavky týkající se nakládání s přebytky energie, jejich skladováním a distribucí u energetických komunit.

Na základě výše uvedeného je nutné konstatovat, že Česká republika dosud netransponovala zmíněné právní normy (RED II a IEMD) do svého národního práva, na základě čehož zahájila Evropská komise s Českou republikou správní řízení pro porušení unijního práva¹.

4.3. Důsledky vyplývající ze současné a plánované legislativy týkající se zakládání a provozu energetických společenství

Na základě syntézy všech relevantních dostupných informací obsažených ve stávající i nově připravované legislativě lze předpokládat dvě možnosti vzniku energetických komunit:

- Energetické společenství,

¹ Číslo řízení (infringement number) - R(2021)0181 a R(2022)2033

- Společenství pro obnovitelné zdroje.

Očekává se, že povolené právní formy pro výše uvedené druhy energetických komunit budou následující:

- spolek,
- družstvo,
- jiná korporace, jejíž vnitřní poměry podle zakladatelského právního jednání jsou co do obsahu a účelu v podstatných rysech obdobné zákonem vymezeným vnitřním poměrům spolku nebo družstva.

Vzhledem k tomu, že energetické komunity by měly být primárně neziskové organizace, není možné právní formy s.r.o. a a.s. považovat za akceptovatelné. Na druhou stranu je v připravované legislativě záměr, že má-li společenství formu družstva nebo jiné obdobné obchodní korporace, může, přípouští-li to zakladatelské právní jednání, rozdělit nejvýše 33 % zisku a jiných vlastních zdrojů pouze mezi své členy.

Dle aktuálně platné legislativy musí být všechny stávající energetické komunity držitelem licence k obchodování s energiemi vydané Energetickým regulačním úřadem, stejně jako běžná energetická společnost. Je však (na základě zákona č. 458/2000 Sb., a jeho novely č. 131/2015 Sb.) možné od 1. 1. 2016 provozovat výrobu elektřiny připojenou k elektrizační soustavě do instalovaného výkonu 10 kW včetně bez licence, není-li již v daném odběrném místě připojena jiná výroba elektřiny držitele licence. V právní normě Lex OZE 1 došlo ke zvýšení tohoto limitu až na 50 kW. Novela Lex OZE 1 je účinná od 24. ledna 2023.

Další otázkou je záměr omezit rozsah fungování energetických komunit v ČR. Tento záměr je obsažen v aktuální verzi Lex OZE 2. Omezeno je pouze sdílení elektřiny v počáteční fázi, než bude plně funkční EDC, předpokládá se do 30. června 2026. Do té doby může skupina sdílení zahrnovat předávací místa nejvýše 1 000 odběrných míst nebo výroben elektřiny, a to na souvislém území správních obvodů nejvýše 3 obcí s rozšířenou působností nebo na území hlavního města Prahy. Společenství může mít takových skupin sdílení několik. Ačkoliv působí tato plánovaná omezení na první pohled svazujícím dojmem, je nutné vzít v úvahu fakt, že vzhledem k omezené kapacitě sítí nízkého napětí a primárnímu účelu sdílet energii v místě (nikoliv dálkově z bytu ve městě na rekreační chatě na horách), nejsou nakonec tato omezení příliš fatální. Reálně vzhledem k technickým, finančním možnostem členů komunit a potřebě vyrovnat se s počátečními nemocemi energetických komunit i po právní stránce (po vstupu nové legislativy v platnost), apod., je určitě vhodnější začít s provozem energetických komunit v malém rozměru. S postupným kultivováním jejich činnosti a posilováním sítí nízkého napětí bude později ve střednědobém horizontu zcela určitě možné tato omezení odstraňovat a rozšiřovat možnosti působení energetických komunit.

5. INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC PRO PODPORU ENERGETICKÝCH KOMUNIT V ČR

5.1. Státní správa a samospráva

Tato podkapitola popisuje hlavní regulační instituce ve vztahu k energetickým komunitám v České republice. Tyto instituce vytvářejí právní rámec a ovlivňují prostředí a předpisy, které se energetických komunit týkají.

5.1.1. Ministerstvo životního prostředí České republiky (MŽP ČR)

Ministerstvo životního prostředí ČR je orgánem vrchního státního dozoru ve věcech životního prostředí. Mezi jeho hlavní činnosti ve vztahu k energetickým komunitám patří převážně otázka ochrany ovzduší.² Ministerstvo životního prostředí rovněž spravuje velkou část investičních prostředků potřebných pro adaptaci na klimatickou změnu, modernizaci energetiky a zvyšování energetických úspor v domácnostech (viz. 6. kapitola). Z toho důvodu, že v rámci komunitní energetiky dochází k využívání obnovitelných zdrojů energie, které produkují méně skleníkových plynů, představuje pro Ministerstvo životního prostředí komunitní energetika zásadní oblast zájmu a klíčový nástroj pro řešení nejenom klimatické krize.

5.1.2. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky (MPO ČR)

Ve vztahu k energetickým komunitám představuje Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR ústřední orgán státní správy pro energetickou politiku, obchodní politiku, koordinaci a přípravu legislativy a implementaci evropského práva v působnosti resortu. Mimo to má tato instituce na starost dohled nad prováděním obchodní inspekce a inspekce v oblasti energetiky a zabezpečuje sjednávání dvoustranných a mnohostranných obchodních a ekonomických dohod.³ Sekce energetiky připravuje státní energetickou koncepci a zodpovídá za energetický zákon.⁴ Ministerstvo průmyslu a obchodu je rovněž předkladatelem novely energetických zákonů (Lex OZE 1, 2 a 3) a orgánem, který má na starost formulaci definice energetických společenství.⁵ Stejně jako Ministerstvo životního prostředí spravuje i MPO důležité investiční prostředky vhodné pro rozvoj komunitní energetiky. Z pohledu MPO je pak daná oblast zásadní ve smyslu snižování energetické závislosti, komunitní energetika je proto zmiňovaná i v aktualizaci státní energetické koncepce do roku 2050, kde jsou za strategické cíle označovány rozšíření konceptu komunitní energetiky a sdílení energie, posilování kapacity distribuční soustavy pro připojování OZE a zrychlení procesu připojování a odstranění administrativních bariér pro rozvoj OZE.⁶

5.1.3. Energetický regulační úřad (ERU)

Energetický regulační úřad byl zřízen v roce 2001 energetickým zákonem, který také upravuje jeho kompetence. Mezi hlavní kompetence ERU patří úprava regulovaných složek cen energií, ke kterým každoročně vydává cenová rozhodnutí. Cenovými rozhodnutími pak stanovuje i podporu pro obnovitelné zdroje energie. ERU dále podporuje hospodářskou soutěž v energetice, licencuje

² Zákon č. 2/1969 Sb.

³ <https://www.mpo.cz/dokument1926.html>

⁴ <https://www.mpo.cz/cz/energetika/>

⁵ <http://www.odbornecasopisy.cz/elektro/casopis/tema/ministerstvo-zivotniho-prostredi-podpori-komunitni-vyrobny-elektriny--17469>

⁶ <https://www.mpo.cz/assets/cz/energetika/strategie-a-koncepcni-dokumenty/2023/4/Vychodiska-aktualizace-Statni-energeticke-koncepcie-CR-a-souvisejicich-strategickych-dokumentu.docx>, str. 6-8

a dozoruje výrobce energií, obchodníky a další energetické aktéry a chrání spotřebitele na energetickém trhu. Do jeho kompetencí spadá i řešení sporů mezi spotřebiteli a jejich dodavateli, případně distributory energií.⁷

I přes to, že zavedení plnohodnotné komunitní energetiky a přesné definování energetických společenství spadá do gesce Ministerstva průmyslu a obchodu, ERU je v rámci svých kompetencí způsobilý tuto oblast do jisté míry ovlivňovat. Příkladem může být úprava vyhlášky o Pravidlech trhu s elektřinou (404/2022 Sb. změna vyhlášky o Pravidlech trhu s elektřinou), kterou ERU umožnil specifickou formu sdílení. Vyhláška zavádí úpravu postupu pro rozdělení vyrobené elektřiny v bytovém domě mezi jeho obyvatele, kdy je možné v domě zřídit jedno vůdčí odběrné místo s výrobnou elektřinou a přidružená odběrná místa.⁸

5.1.4. Krajské samosprávy

Pro kraje může být komunitní energetika významným nástrojem pro posílení energetické soběstačnosti, snižování nákladů za energie a podporu místní ekonomiky. Pro ilustraci zde může sloužit příklad Moravskoslezského kraje, který si nechal vypracovat analýzu řešení současné energetické krize a závislosti na fosilních palivech, jejíž součástí jsou i plány na projekty zajišťující větší energetickou soběstačnost. V plánech se hovoří o možnostech instalace solárních panelů na střechy krajských budov či střechy, které má kraj ve správě a o vzniku energetických komunit, které by mohly vyrábět elektřinu a zároveň ji sdílet. V praxi by se pak mohlo jednat o situaci, kdy by například škola sdílela přebytečnou energii vyrobenou na fotovoltaické elektrárně na své střeše s dalšími objekty, které má kraj ve správě. Variantou je i zapojení místního obyvatelstva, které by mohlo energii rovněž odebírat či sdílet.⁹

5.1.5. Municipality

Stejně jako kraje mohou i města či obce vytvořit energetická společenství, které jim mohou poskytovat obdobné benefity, jež byly zmíněny výše. Energetická společenství mohou vytvářet buď samostatné obce nebo obce ve spolupráci s místním obyvatelstvem a lokálními podniky. Variantou v případě menších obcí je také spojení několika jednotek do jednoho společenství. V praxi může komunita fungovat například na principu výroby a sdílení energie z fotovoltaických panelů umístěných na obecních budovách jako jsou úřady nebo nemocnice či střechách domácností. Příkladem české obce, která se touto cestou vydala jsou Mikolajice, které díky instalaci fotovoltaických panelů šetří až 30 % energie. Plány na instalaci FVE na městské střechy má v nynější době i Brno a Praha. V oblasti sdílení tepla je možné zmínit příklad Kněžice na Nymbursku, kde obec s pomocí bioplynové stanice levně prodává teplo svým obyvatelům.¹⁰

5.2. Producenti elektrické a tepelné energie

Tato podkapitola obsahuje ilustrativní vzorek předních výrobců elektrické a tepelné energie v ČR. Jejich kompletní výčet je samozřejmě mnohem širší, přičemž účelem této podkapitoly je poskytnout základní orientační přehled o těchto výrobcích, jejich postavení na trhu a případných aktivitách týkajících se zavádění energetických komunit.

⁷ <https://www.eru.cz/o-eru>

⁸ <https://oenergetice.cz/energeticka-legislativa-cr/komunitni-energetika-eru-vydal-navod-jak-postupovat-pro-sdileni-elektricke-energie-v-bytovem-dome>

⁹ <https://www.fbadvokati.cz/cs/clanky/8912-prukopniky-komunitni-i-lokalni-energetiky-jsou-samospravy-prekazkou-byla-dosud-byrokracie>

¹⁰ <https://www.denik.cz/ekonomika/komunitni-energetika.html>

5.2.1. ČEZ

ČEZ, a. s., je významnou energetickou skupinou působící ve střední a západní Evropě a jednou z největších společností v České republice. ČEZ, a. s., byl v roce 1992 založen Fondem Národního majetku ČR. Mezi hlavní činnosti této společnosti patří výroba, obchod a prodej v oblasti elektřiny, tepla, zemního plynu a těžba uhlí. V ČR je ČEZ největším výrobcem elektrické energie. Většinovým vlastníkem ČEZ, a. s. je Česká republika, konkrétně Ministerstvo financí České republiky s podílem 69,78 % základního kapitálu. Zbytek kapitálu připadá na soukromé investory. Kromě produkce elektřiny a tepla převážně z fosilních zdrojů se společnost zaměřuje také na instalace moderních energetických technologií na bázi obnovitelných zdrojů (převážně fotovoltaické elektrárny a tepelná čerpadla) u svých klientů z řad firem, veřejných institucí i domácností (prostřednictvím svých dceřiných společností zaměřených na oblast obnovitelných energií).

5.2.2. Veolia Energie ČR

Společnost Veolia Energie ČR, která je součástí francouzského koncernu Veolia, je jedním z nejvýznamnějších českých výrobců a dodavatelů tepla a elektrické energie. Působí v Moravskoslezském, Olomouckém, Jihočeském, Plzeňském, Karlovarském, Ústeckém, Libereckém, Středočeském kraji a v Praze. Mezi její odběratele patří především obchodníci s elektřinou na českém trhu, velké průmyslové podniky, malé a střední firmy a další organizace. Mimo oblasti výroby tepelné a elektrické energie z fosilních zdrojů se Veolia Energie ČR věnuje také zavádění technologií chytrých sítí (smart grids) a dodávání fotovoltaiky.¹¹

5.2.3. Sev.en Energy

Sev.en Energy je energetická skupina, která se zabývá těžbou a výrobou hnědého uhlí a výrobou elektrické energie a tepla z uhlí. Představuje druhého největšího producenta elektřiny v České republice. V ČR vlastní elektrárny Chvaletice a Počerady, Teplárnu Kladno a Teplárnu Zlín a dva severočeské hnědouhelné lomy. Ve Velké Británii a Austrálii vlastní plynové a uhelné elektrárny a v USA má 100% podíl v těžební společnosti Blackhawk Mining. Dle Sev.en Energy je konvenční způsob výroby energie, na kterém je z větší části založena, důležitý v procesu přechodu směrem k energiím z obnovitelných zdrojů, který bude postupný a může mít nepředvídatelné dopady. V oblasti obnovitelných zdrojů připravuje společnost pět projektů fotovoltaických elektráren, které by měly rozšířit výrobní kapacitu o 130 MW z obnovitelných zdrojů.¹²

5.2.4. E.ON Energie

E.ON je německý holding působící v několika zemích Evropy jako je Česká republika, Benelux, Itálie, Německo, Maďarsko, Rumunsko, Švédsko a Velká Británie. V České republice působí prostřednictvím společností E.ON Energie a EG.D. Mezi hlavní činnosti této společnosti patří výroba, prodej a distribuce elektřiny a prodej a distribuce zemního plynu.¹³ I tato společnost se stejně jako v předchozích případech věnuje postupnému zavádění technologií pro výrobu energií z obnovitelných zdrojů (zejména fotovoltaické elektrárny).

5.2.5. Teplárny Brno

Teplárny Brno jsou městskou společností fungující od roku 1930, kdy byla v Brně postavena první teplárna ve střední Evropě. Mezi hlavní předměty podnikání společnosti patří výroba tepelné energie,

¹¹ <https://www.veolia.cz/cs/o-veolii/struktura-spolecnosti/energetika>

¹² <https://iuhli.cz/sev-en-energy-vstupuje-do-solarni-energetiky/>

¹³ <https://www.ote-cr.cz/cs/statistika/mesicni-zprava-plyn/pocty-opm-dodavatelu?date=2023-01-01>

rozvod tepelné energie, výroba elektřiny, obchod s elektřinou a obchod s plynem. Plánují rovněž provoz fotovoltaických elektráren. V dnešní době ze čtyř provozů, napojených na síť centrálního zásobování teplem (vlastněnou a provozovanou Teplárnami Brno), zásobují převážnou většinu brněnských firem, institucí a 100 000 domácností. Představují čtvrtou největší teplárenskou společnost v České republice a největšího odběratele zemního plynu. Jediným vlastníkem akcií Tepláren Brno je Statutární město Brno.¹⁴

5.3. Provozovatelé distribučních sítí

Tato podkapitola představuje nejvýznamnější provozovatelé distribučních sítí v České republice. Provozovatelé distribučních sítí jsou pro energetická společenství zásadní z důvodu závislosti energetických společenství na sítích při sdílení energie mezi svými členy.

5.3.1. ČEZ Distribuce

ČEZ Distribuce a. s., dceřiná společnost ČEZ, je největším distributorem elektřiny v České republice a provozovatelem distribuční soustavy dle energetického zákona č. 458/2000 Sb. Společnost vznikla v roce 2010 z dřívějších regionálních energetických společností a nyní působí na území krajů Plzeňského, Karlovarského, Ústeckého, Středočeského, Libereckého, Královéhradeckého, Pardubického, Olomouckého, Moravskoslezského a částečně v kraji Zlínském a na Vysočině. Mezi hlavní činnosti společnosti patří distribuce elektrické energie, zajišťování dodávek odběratelům, zajištění efektivní správy aktiv distribuční soustavy a optimální řízení distribuční soustavy s ohledem na minimalizaci ztrát a výpadků.¹⁵

5.3.2. ČEPS

ČEPS, neboli Česká elektroenergetická přenosová soustava, je v České republice výhradním provozovatelem přenosové soustavy elektrických vedení o 400 kV a 220 kV, a to na základě licence na přenos elektřiny, který mu byl udělen Energetickým regulačním úřadem podle energetického zákona. Mezi hlavní činnosti ČEPS patří spolehlivý provoz a rozvoj přenosové soustavy, přenos elektřiny mezi výrobce a distributory, služby spojené se zajištěním rovnováhy mezi výrobou a spotřebou elektrické energie a podpůrné služby. ČEPS dále zajišťuje i přeshraniční přenosy pro export, import a tranzit elektřiny, čímž se podílí na formování liberalizovaného trhu s elektřinou v Evropě.¹⁶

5.3.3. EG.D

Mezi provozovatele distribučních sítí patří také EG.D ze skupiny E.ON, který je provozovatelem distribuční soustavy elektrické energie v Jihočeském kraji, na Vysočině, v Jihomoravském a Zlínském kraji a distributorem plynu v Jihočeském kraji, přičemž v srpnu 2022 dodával E.ON plyn do téměř 259 tis. odběrných míst.¹⁷

5.3.4. PREdistribuce

PREdistribuce, a. s., byla založena v září roku 2005 jako dceřiná společnost Pražské energetiky a je součástí Skupiny PRE. Společnost PREdistribuce zajišťuje distribuci elektřiny na území hlavního

¹⁴ <https://www.hytep.cz/platforma/clenove-platformy/teplarny-brno-a-s>

¹⁵ <https://web.archive.org/web/20190930145529/https://www.cezdistribuce.cz/cs/informace-o-spolecnosti/zakladni-informace.html>

¹⁶ <https://www.ceps.cz/cs/o-nas>

¹⁷ <https://www.ote-cr.cz/cs/statistika/mesicni-zprava-plyn/pocty-opm-dodavatelu?date=2023-01-01>

města Prahy a města Roztoky. Spravuje a rozvíjí distribuční síť a poskytuje další služby související s distribucí elektřiny, zejména pro odběratele nízkého i vysokého napětí a výrobce elektrické energie.¹⁸

5.4. Nevládní organizace a iniciativy

V této podkapitole je uveden přehled nejvýznamnějších českých nevládních organizací a iniciativ v oblasti energetických komunit, jejichž účelem je reprezentace existujících energetických komunit v České republice.

5.4.1. Místní akční skupiny (MAS)

Místní akční skupiny jsou nezávislým společenstvím občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy. Spolupracují na rozvoji venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z národních a evropských programů. Jejich cílem je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. V roce 2021 utvořila část členů MAS v ČR Platformu národní sítě Místních akčních skupin pro komunitní energetiku. Rolí této platformy je pomoc s přípravou energetických komunit i konkrétních projektů, analýza potřeb venkovských oblastí ve vztahu ke komunitní energetice, sledování dotačních příležitostí, sdílení zkušeností, tvorba partnerství a lobbing za účelem prosazení politických a legislativních požadavků. Z těchto důvodů představuje Platforma významného hráče pro rozvoj komunitní energetiky v českém venkovském prostoru. V nynější době se do komunitní energetiky zapojuje několik desítek MAS, předpokládá se, že do několika let by se mohla zapojit většina.¹⁹

5.4.2. Unie komunitní energetiky (UKEN)

Unie komunitní energetiky je zájmová skupina, kterou založila expertní skupina Frank Bold a Hnutí DUHA. Cílem Unie je prosazování decentralizované energetiky, začlenění komunitní energetiky do strategických dokumentů, tvorba a sdílení know-how pro realizaci projektů, prosazování legislativy, která podpoří rozvoj lokálních čistých zdrojů a zvýšení podílu lokálních čistých zdrojů na výrobě a spotřebě energie. Členy Unie tvoří zástupci měst, krajů a samospráv, místní akční skupiny, firmy, profesní sdružení a asociace z oblasti energetiky, životního prostředí či stavitelství. Měštům je v rámci členství poskytován informační servis. Unie pracuje prostřednictvím tří pracovních skupin: legislativní, dotační a implementační. Legislativní pracovní skupina se zaměřuje na prosazení cílů v podobě změny zákonů a sleduje dění na národní i evropské úrovni a informuje členy o případných lobbingových příležitostech. Dotační pracovní skupina na základě zkušeností svých členů prosazuje vhodné podmínky v dotačních programech a implementační skupina navazuje spolupráci a analyzuje různé přístupy ke komunitní energetice.²⁰

5.4.3. Asociace komunitní energetiky ČR (AKE ČR)

Asociace komunitní energetiky ČR (AKE ČR) je dobrovolné sdružení podporovatelů komunitní energetiky. Cílem této organizace je dosažení decentralizace energetiky, vytváření podmínek pro vznik energetických komunit a zvyšování povědomí o komunitní energetice a o možnostech využívání čisté energie z ekologických zdrojů. AKE ČR rovněž spojuje vlastníky komunitních zdrojů obnovitelných energií s cílem, aby jim vyjednala lepší podmínky, reprezentovala je na regionální, národní i mezinárodní úrovni a v neposlední řadě jim poskytla aktuální informace z energetické oblasti.²¹

¹⁸ <https://www.predistribuce.cz/cs/o-spolecnosti/o-nas/>

¹⁹ <https://www.nsmas.cz/o-spolku/ps-a-platformy/platforma-ns-mas-pro-komunitni-energetiku/>

²⁰ <https://www.uken.cz/o-nas>

²¹ <https://akecr.cz/>

5.5. Technická asistence

V této podkapitole jsou uvedeny možné organizace technické pomoci pro zakládání energetických komunit. Poskytují informace pro zakládání energetických komunit a také poradenské služby pro konkrétní projekty.

5.5.1. EKIS

Energetická konzultační a informační střediska (EKIS) jsou zřízena v rámci státního programu EFEKT, který vyhláší Ministerstvo průmyslu a obchodu. EKIS poskytují bezplatné energetické poradenství na podporu zavádění energetických úspor a obnovitelných zdrojů energie. Tyto služby mohou využívat občané, veřejná správa, podniky i podnikatelé. Mezi poskytované služby patří zpracování návrhu energetických opatření na míru, doporučení vhodného dotačního programu pro potřeby daného klienta a administrativní pomoc s podáním žádosti o dotaci. Střediska EKIS jsou zastoupená ve všech krajích ČR, mimo fyzických středisek však existují i mobilní M-EKIS, které za klienty dojíždí přímo k jejich nemovitosti. Existuje také internetová poradna iEKIS.²²

5.5.2. EnKoMAS

V rámci některých Místních akčních skupin fungují Energetičtí koordinátoři Místních akčních skupin (EnKo MAS). Jejich cílem je všeobecná osvěta v oblasti energetických úspor a obnovitelných zdrojů energie, dotační asistence, koordinace při zajišťování dokumentů nezbytných pro vstup do národních a evropských dotačních titulů a v neposlední řadě koordinační činnost v oblasti přípravné fáze projektů energetických komunit. Energetičtí koordinátoři jsou financováni z dotačního programu Národní plán obnovy, přičemž v nynější době mohou MAS podávat žádosti do výzvy, ze které je možné čerpat až 150 000 Kč v maximální výši způsobilých výdajů do 100 % na zřízení těchto koordinačních služeb.²³

5.5.3. Moravskoslezské energetické centrum (MEC)

MEC vzniklo v roce 2014. Jeho hlavním účelem je zajišťování odborného poradenství a energetických služeb pro potřeby Moravskoslezského kraje, jeho příspěvkových organizací a poskytování poradenství pro obce a veřejnost v oblasti úspor energií. MEC se dělí na pět oddělení. Oddělení Energetických služeb se zabývá úsporami energií, prováděním energetických studií a energetických posudků, obnovitelnými zdroji, energetickou náročností budov a optimalizací vysokého napětí. Oddělení Energetického managementu se zaměřuje na optimalizaci oblasti spotřeby, oddělení Čistá mobilita se specializuje na rozvoj čisté mobility v Moravskoslezském kraji, oddělení Uhelná platforma má na starost zajišťování postupného přechodu od fosilních paliv a v neposlední řadě oddělení Projektového řízení zabezpečuje a koordinuje přípravu a realizaci energetických projektů schválených Moravskoslezským krajem.²⁴

5.5.4. Centrum veřejných energetiků (CVE)

Během let 2023-2028 dojde k realizaci Centra veřejných energetiků (CVE), které bude spadat pod výše zmíněné Moravskoslezské energetické centrum. Jeho účelem bude v rámci Moravskoslezského kraje poskytovat poradenství v oblasti energetiky a čisté mobility pro města a obce s cílem transformovat energetiku v souladu se závazky a strategickými dokumenty EU a ČR. CVE bude taktéž komunikovat s cílovými skupinami z MSK v oblasti energetického managementu, projednávat předložené návrhy klientů o optimálních energetických opatřeních pro objekty s kombinací různých technologií,

²² <https://www.mpo-efekt.cz/cz/ekis/strediska-EKIS>

²³ https://www.mpo-efekt.cz/upload/6cd6d069e64a28ff10122424d61b29ea/vyzva-npo-6_2022_enko-mas_1.pdf

²⁴ <https://www.mskec.cz/>

poskytovat poradenství v oblasti využívání finančních nástrojů, sledovat trendy, inovace a jejich implementaci do praxe a poskytovat osvětu ke zvyšování povědomí o nutnosti transformace energetiky s ohledem na udržitelný rozvoj a ochranu životního prostředí a klimatu. Jednotlivá pracoviště by měla být rozmístěna po celém regionu, aby byla co nejbližší obcím, městům a sídlům místních akčních skupin, díky čemuž bude možné podpořit investice v území a pomoci při navrhování a přípravě projektů.²⁵

5.5.5. Energetické centrum Ústeckého kraje (ECUK)

ECUK bylo zřízeno v roce 2022 za účelem naplňování energetické politiky Ústeckého kraje. Činnost ECUK je zaměřena především na snižování energetické náročnosti veřejných objektů, zvyšování podílu výroby energie z obnovitelných zdrojů a poskytování poradenských služeb na území kraje, zejména pro obce a města, v rámci strategického projektu Transformačního centra Ústeckého kraje. Mimo to se ECUK také podílí na naplňování klimatických cílů, posilování energetické bezpečnosti, podpoře vodíkové a cirkulární ekonomiky, sběru dat o spotřebě energie a vody a následných analýzách a v neposlední řadě také na rozvoji komunitní energetiky v kraji.²⁶

5.5.6. Evropské iniciativy pro zakládání energetických komunit

Mimo českých projektů technické asistence existuje také několik iniciativ, jejichž cílem je podpořit zavádění energetických komunit v Evropské unii. Mezi tyto iniciativy patří například:

- **Repositář energetických společenství** (Energy Communities Repository, 2022–2024)
- **Poradenské centrum venkovských energetických společenství** (Rural Energy Community Advisory Hub, 2022–2024).

Mezi hlavní přínosy výše zmíněných iniciativ pro zavádění energetických společenství patří:

- Možnost networkingu a shromažďování informací o jednotlivých projektech.
- Sdílení osvědčených postupů a získaných zkušeností mezi různými energetickými komunitami.
- Technická pomoc na podporu projektů energetických komunit v počáteční fázi rozvoje. Tato pomoc je udělována na základě výzev k podávání žádostí. Obsahově se poskytovaná podpora pohybuje od technické a infrastrukturní po komunikační, právní a regulační pomoc, sdílení znalostí a rozvoj kapacit a investiční podporu.
- Zastupování hlasu občanů a energetických společenství na evropské úrovni.

²⁵ <https://hrajemskrajem.msk.cz/centrum-verejnych-energetiku/>

²⁶ <https://www.ecuk.cz/poznejte-nas/>

6. FINANČNÍ RÁMEC

Tato kapitola poskytuje přehled hlavních finančních mechanismů a iniciativ technické pomoci na české a evropské úrovni. Tyto možnosti nezahrnují pouze financování projektů energetických komunit, ale zahrnují také renovaci budov a energetickou účinnost, které se vznikem a fungování energetických komunit souvisí.

6.1.1. Modernizační fond

Modernizační fond je určený k financování deseti členských států Evropské unie s nižšími příjmy, kde spadá i Česká republika, při jejich přechodu na klimatickou neutralitu. Tento fond je mimo jiné zmiňován i v Zelené dohodě z roku 2019, která ho označuje jako jeden z nástrojů, který přispěje k přechodu EU na udržitelnější hospodářství. Cílem Modernizačního fondu je podpořit investice do modernizace energetických systémů, podpořit rozvoj obnovitelných zdrojů energie, dekarbonizovat teplárenství, průmysl a dopravu, zlepšit energetickou účinnost, splnit cíle pro snižování emisí skleníkových plynů a v neposlední řadě podpořit komunitní energetiku. Díky široké škále podporovaných oblastí a specifickému zaměření na komunitní energetiku představuje tento program jeden z nejdůležitějších finančních nástrojů pro financování vývoje energetických komunit a aktivity s tím spojené.

Modernizační fond čerpá prostředky zejména z monetizace 2 % celkového počtu emisních povolenek v systému EU ETS na období 2021–2030, jejich příjemcem a zprostředkovatelem je Státní fond životního prostředí. Finanční podporu pro roky 2021–2030 ve výši 400 až 480 miliard Kč mohou čerpat zástupci veřejného i soukromého sektoru, obce, města, samosprávy, malé i velké podniky a fyzické osoby. Dotace z Modernizačního fondu jsou rozdělovány v rámci 10 dotačních programů:

- **HEAT – Modernizace soustav zásobování tepelnou energií**
- **RES – Nové obnovitelné zdroje v energetice**
- **ENERG ETS – Zlepšení energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů v průmyslu spadajícího do EU ETS**
- **ENERG – Zlepšení energetické účinnosti v podnikání**
- **TRANSCoM – Modernizace dopravy v podnikatelském sektoru**
- **TRANSGov – Modernizace veřejné dopravy**
- **ENERGov – Energetická účinnost ve veřejných budovách a infrastruktuře**
- **KOMUENERG – Komunitní energetika**
- **LIGHTPUB – Modernizace soustav veřejného osvětlení**
- **HOUSEnerg – Energetická účinnost v rezidenčním sektoru**

Z výše uvedených dotačních programů je v první řadě důležitý **program HEAT**, který je zaměřený na modernizaci soustav zásobování tepelnou energií. V tomto programu jsou aktuálně vypsány dvě výzvy. První je **Výzva HEAT č. 1/2022 - Modernizace tepláren (SZTE)**, která podporuje přechod tepláren spalujících fosilní paliva na čisté zdroje energie. Podpora je poskytována na rekonstrukci či náhradu starého zdroje za nový, v obou případech je podmínkou, že musí dojít ke změně palivové základny nebo typu energie na čistý zdroj (elektrická energie z obnovitelných zdrojů, energie odpadního tepla, obnovitelné zdroje, zemní plyn, energetické využití odpadů apod.). Oprávněnými žadateli jsou vlastníci řešeného zdroje tepelné energie na SZTE, vlastníci SZTE, kteří licenci nedisponují, ale infrastruktura je provozována subjektem s výše uvedenou licenci a vlastníci nového zdroje tepelné energie. Celková alokace 15 miliard Kč, přičemž maximální míra podpory je 30–80 % v závislosti

na typu projektu a jeho technologii nebo regionu, ve kterém se projekt realizuje. Žádosti je možné podávat do **30. 6. 2023**.²⁷

Druhou výzvou je **Výzva HEAT č. 1/2023 - Modernizace rozvodů v SZTE**, jež finančně podporuje modernizace a rekonstrukce stávajících soustav zásobování tepelnou energií (SZTE) včetně předávacích stanic, rozvoje a propojování stávajících soustav zásobování tepelnou energií včetně předávacích stanic, instalace a modernizace technologických zařízení souvisejících s distribucí tepelné energie včetně měření a regulace. Oprávněnými žadateli jsou vlastníci řešeného zdroje tepelné energie na SZTE a vlastníci SZTE, kteří licencí nedisponují, ale infrastruktura je provozována subjektem s výše uvedenou licencí. Projekty musí být uskutečněny na území města Prahy. Celková alokace je 1 miliarda Kč, přičemž maximální míra podpory je 30–50 % v závislosti na velikosti podniku. Žádosti je možné podávat od **26. 4. 2023 do 30. 11. 2023**.²⁸

Druhým významným programem pro komunitní energetiku je **program RES**, který se zaměřuje na podporu nových obnovitelných zdrojů. Momentálně jsou v programu vypsány dvě důležité výzvy. První je výzva **RES+ č. 3/2022**, která se zaměřuje na komunální fotovoltaické panely pro malé obce. Podpořena bude instalace nových fotovoltaických elektráren (FVE) s instalovaným výkonem do 1 MWp (včetně) na jedno předávací místo do DS/PS na střeších a přístřeškách veřejných (nekomerčních) budov, a to včetně ukládání energie, souvisejících rekonstrukcí střešů a vnitřních rozvodů či pořízení systémů na řízení spotřeby energie. Oprávněnými žadateli jsou obce na území České republiky s maximálním počtem 3 000 obyvatel k 1. 1. 2022 dle údajů Českého statistického úřadu. Celková alokace na tuto oblast je 1,5 miliardy Kč, přičemž obce mohou čerpat podporu až ve výši 75 % z celkových výdajů projektu. Žádosti o finanční podporu je možné podávat do **30. 6. 2023**.²⁹

Druhou relevantní výzvou v programu RES je **výzva RES+ č. 4/2022**, jejíž cílem je podpořit komunální fotovoltaické panely pro větší obce. Podpořeny budou sdružené projekty výstavby FVE, které zahrnují více dílčích projektů s více než jedním předávacím místem do DS/PS, umístěných na území žadatele a/nebo zřizovatele či majitele žadatele, pokryty budou i náklady na zařízení na ukládání jak elektrické, tak tepelné energie a její řízenou spotřebu. Způsobilými žadateli v této výzvě jsou obce, samosprávné městské obvody a městské části a jimi zřízené příspěvkové organizace nebo jimi ze 100 % vlastněné právnické osoby. Celková alokace pro tuto výzvu je 2,5 miliardy Kč, výše jednotlivých příspěvků pak bude záviset na instalovaném výkonu, kapacitě akumulace či výkonosti elektrolyzátoru. Žádosti je možné podávat do **30. 6. 2023**.³⁰

Z deseti dotačních programů zmíněných výše, je pak především zásadní **program KOMUENERG**, který se specificky zabývá komunitní energetikou. Hlavním cílem je zde podpora otevřených energetických společenství založených za účelem uspokojení svých energetických potřeb, kdy hlavním účelem není tvorba zisku. Výzvy v tomto programu zatím nejsou otevřeny, mezi podporované aktivity však bude patřit podpora vzniku komunitních energetických společenství; výstavba komunitních elektráren, využívajících nepalivové OZE, s vlastní či pronajatou distribuční sítí včetně možnosti akumulace energie, inteligentních síťových a měřicích prvků, a optimalizace spotřeby energie; výstavba komunitních vytopen a tepláren využívajících OZE či DZE, včetně vybudování či rekonstrukce sítí SZT, a optimalizace spotřeby energie; výstavba komunitních bioplynových stanic zpracovávajících ve společenství vytríděné bioodpady; systémy využívající skládkové plyny; systémy akumulace elektrické a tepelné energie; zpracování a distribuce biomasy pro efektivní využití v SZT; instalace systému aktivního hospodaření s energií (např. měření a regulace) a v neposlední řadě také výstavba

²⁷ <https://www.sfzp.cz/dotace-a-puicky/modernizacni-fond/vyzvy/detail-vyzvy/?id=19>

²⁸ <https://www.sfzp.cz/dotace-a-puicky/modernizacni-fond/vyzvy/detail-vyzvy/?id=22>

²⁹ <https://www.sfzp.cz/dotace-a-puicky/modernizacni-fond/vyzvy/detail-vyzvy/?id=17>

³⁰ <https://www.sfzp.cz/dotace-a-puicky/modernizacni-fond/vyzvy/detail-vyzvy/?id=18>

komunitních dobíjecích či plnicích stanic na energii. Předpokládaná alokace na tuto oblast bude tvořit 1,5 - 3 % finančních prostředků Modernizačního fondu. Konkrétní výzvy a bližší informace zatím nejsou známy.³¹

Poslední dva programy z Modernizačního fondu, které by mohly být nápomocné a fungovat jako doplněk při financování aktivit souvisejícími se zakládáním a provozem energetických komunit jsou programy **ENERGov – Energetická účinnost ve veřejných budovách a infrastruktura** a **HOUSEnerg – Energetická účinnost v rezidenčním sektoru**. První zmíněný program je určený pro podporu výstavby a modernizace obnovitelných zdrojů energie pro veřejné budovy, druhý je zaměřen na pořízení obnovitelných zdrojů energie a úspory primární neobnovitelné energie v rezidenčním sektoru. Výzvy v těchto programech v tuto chvíli nejsou vypsané.³²

6.1.2. Operační program Spravedlivá transformace (OPST)

Tento operační program je v České republice pro roky 2021-2027 zaměřený na řešení negativních dopadů odklonu od uhlí v Karlovarském, Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí. Cílem programu je řešit mimo sociálních a hospodářských dopadů také enviromentální dopady transformace a připravit oblasti na klimaticky neutrální hospodářství do roku 2050. Tematické výzvy se budou mimo jiné zaměřovat na rozvoj nových obnovitelných zdrojů a souvisejících technologií a na nové lokální distribuční soustavy elektrické energie na bázi energetických komunit. Cílovými skupinami, které budou moci podporu čerpat, budou podnikatelské subjekty s důrazem na malé a střední podniky, veřejný sektor i neziskový sektor, včetně energetických komunit. Bližší podmínky jednotlivých výzev nebyly v době zpracování dokumentu známy.

6.1.3. Operační program Životní prostředí (OP ŽP)

Operační program Životní prostředí (OP ŽP) je klíčovým dotačním programem v oblasti ochrany životního prostředí. Řídícím orgánem programu je Ministerstvo životního prostředí. Mezi hlavní cíle programu patří mimo jiné zlepšení kvality ovzduší, zvýšení energetické účinnosti, podpora energetických úspor a efektivní a šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie. Pro čerpání podpory na rozvoj energetických komunit a aktivity s tím spojené byly z tohoto programu identifikovány tři relevantní výzvy.

První je **11. výzva OP ŽP s názvem Výstavba a rekonstrukce obnovitelných zdrojů energie pro veřejné budovy** spadající do specifického cíle 1.2: Podpora energie z obnovitelných zdrojů, opatření 1.2.1 – Výstavba a rekonstrukce obnovitelných zdrojů energie pro veřejné budovy a opatření 1.2.2 – Výstavba a rekonstrukce obnovitelných zdrojů energie pro zajištění dodávek systémové energie ve veřejném sektoru. Mezi podporované aktivity patří výměna zdroje pro vytápění, chlazení nebo přípravu teplé vody využívajícího fosilní paliva nebo elektrickou energii za tepelné čerpadlo, kotel na biomasu či zařízení pro kombinovanou výrobu elektřiny a tepla nebo chladu využívající OZE. Součástí projektu může být i rekonstrukce otopné soustavy, podporována je tedy i instalace solárně – termických systémů a instalace fotovoltaických systémů. V neposlední řadě je podporováno i zavedení energetického managementu. Oprávněnými žadateli jsou kraje, města a obce mimo hlavního města Prahy, spolky a další. Celková alokace výzvy je 1,1 miliardy Kč, míra podpory bude záviset na jednotlivých nákladech. Výzva je průběžná, datum ukončení se plánuje na **31. 5. 2023**.³³

Druhou výzvou je **37. výzva OP ŽP s názvem Komplexní úsporné projekty na veřejných budovách**, která spadá pod specifický cíl 1.1: Opatření v oblasti energetické účinnosti a snižování emisí

³¹ <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/modernizacni-fond/programy/>

³² Taktéž

³³ <https://opzp.cz/dotace/11-vyzva/>

skleníkových plynů a opatření 1.1.1 – Snížení energetické náročnosti veřejných budov a veřejné infrastruktury. Výzvu je nicméně možné kombinovat i s opatřeními 1.1.3 Zlepšení kvality vnitřního prostředí veřejných budov, 1.1.4 Zvýšení adaptability veřejných budov na změnu klimatu a 1.2.1 Výstavba a rekonstrukce obnovitelných zdrojů energie pro veřejné budovy. Mezi podporované aktivity patří například komplexní, či návazné stavební úpravy budov vedoucí ke zlepšení tepelně technických vlastností obvodových konstrukcí budovy, rekonstrukce otopné soustavy a zavedení energetického managementu, včetně řídicího softwaru a měřících a řídicích prvků pro optimalizaci výroby a spotřeby energie. Oprávněnými žadateli jsou kraje, města a obce mimo hlavního města Prahy, spolky a další, které se nacházejí v Ústeckém, Karlovarském, Pardubickém, Libereckém, Královéhradeckém, Moravskoslezském, Olomouckém a Zlínském kraji. Alokace na schválené projekty je vyhlášena ve výši 2,5 mld. Kč, míra podpory bude záviset na jednotlivých nákladech. Výzva je průběžná, žádosti je možné podávat od **3. 4. 2023 do 1. 3. 2024**.³⁴

Poslední výzvou v OP ŽP, která byla identifikována jako vhodná pro čerpání podpory na rozvoj energetických komunit a aktivity s tím spojené, je **45. výzva s názvem Výměna kotlů pro nízkopříjmové domácnosti**, která spadá do specifického cíle 1.2: Podpora energie z obnovitelných zdrojů a opatření 1.2.3 – Výměna nevyhovujících spalovacích zdrojů na tuhá paliva a pořízení domovních předávacích stanic. Finanční podpora je zaměřena na výměnu kotle na pevná paliva nesplňujícího 3., 4. a 5. emisní třídu za nový ekologický zdroj. Podporovanými zdroji jsou kotle na biomasu anebo elektrická a plynová tepelná čerpadla. Oprávněnými žadateli jsou vlastníci nebo spoluvlastníci rodinných domů, bytových jednotek v bytových domech nebo trvale obývaných staveb pro rodinnou rekreaci na území České republiky. Podmínkou je buď, aby žadatel a všichni členové jeho domácnosti pobírali ke dni podání žádosti o podporu starobní důchod nebo invalidní důchod pro invaliditu 3. stupně nebo aby žadatel (nebo některý z členů jeho domácnosti) v období od 1. 1. 2022 do doby podání žádosti o podporu pobíral příspěvek na bydlení, přičemž není nutné, aby příspěvek pobíral po celou dobu. Celková alokace na schválené projekty je vyhlášena ve výši 1,7 miliard Kč. Míra financování činí max. 100 % z celkových způsobilých výdajů. Výzva je průběžná, žádosti je možné podávat do **5. 4. 2023 - 30. 6. 2023**.³⁵

6.1.4. Operační program technologie a aplikace pro konkurenceschopnost (OP TAK)

OP TAK představuje hlavní program pro podporu českých podnikatelů. V případě, že by mohly mít energetické společenství právní formu společnost s ručením omezeným nebo akciová společnost, by bylo možné, aby komunity z tohoto programu čerpaly. Mezi podporované oblasti zde patří spolufinancování podnikatelských projektů v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, digitalizace, rozvoj podnikání, cirkulární ekonomika, ale především důležitá je pro účely tohoto dokumentu udržitelná energetika. Řídícím orgánem daného programu je Ministerstvo průmyslu a obchodu.

První zásadní výzvou v oblasti komunitní energetiky je výzva 01_23_018 s názvem **Obnovitelné zdroje energie – malé vodní elektrárny – výzva I.** spadající pod specifický cíl 4.2: Podpora energie z obnovitelných zdrojů. Mezi podporované aktivity zde patří výstavba a modernizace malých vodních elektráren, o dotaci mohou žádat malé a střední podniky a velké podniky na území celé České republiky mimo NUTS 2 Praha. Celková alokace výzvy je 500 miliónů Kč. Jedná se o průběžnou výzvu, příjem žádostí byl zahájen k **15. 5. 2023**, ukončení příjmu žádostí je plánované na **28. 6. 2024**.³⁶

³⁴ <https://opzp.cz/dotace/37-vyzva/>

³⁵ <https://opzp.cz/dotace/45-vyzva/>

³⁶ <https://www.dotaceeu.cz/cs/jak-ziskat-dotaci/vyzyv/obdobi-2021-2027/01-operacni-program-technologie-a-aplikace-pro-kon-obnovitelne-zdroje-energie-male-vodni-elektrarny-v>

Druhou výzvou je výzva 01_23_019 s názvem **Obnovitelné zdroje energie – vtláčení biometanu – výzva I.**, která rovněž jako ta předchozí spadá pod specifický cíl 4.2: Podpora energie z obnovitelných zdrojů. Mezi podporované aktivity zde patří podpora transformace stávajících výroben elektřiny z bioplynu na výroby biometanu a výstavba nových výroben biometanu (čištění bioplynu na kvalitu zemního plynu, jeho karburace, měření kvality biometanu, komprese a přenos dat), a to včetně jejich připojení na plynárenské sítě anebo místní infrastrukturu. O dotaci mohou žádat malé a střední podniky a velké podniky na území celé České republiky mimo NUTS 2 Praha. Celková alokace výzvy je 1 miliarda Kč. Jedná se o průběžnou výzvu, příjem žádostí byl zahájen k **15. 5. 2023**, ukončení příjmu žádostí je plánované na **28. 6. 2024**.³⁷

6.1.5. Národní plán obnovy (NPO)

Národní plán obnovy je strategickým dokumentem, prostřednictvím kterého Česká republika žádá o finance z evropského Nástroje pro oživení a odolnost (Recovery and Resilience Facility) na realizaci aktivit, které mají za cíl zotavení se z následků pandemie a podpoření investic do ekologické a digitální transformace. Národní plán obnovy byl zpracován Ministerstvem průmyslu a obchodu a je členěn do šesti pilířů, které se dále dělí na komponenty a konkrétní aktivity. Důležitý pro účely tohoto dokumentu je 2. pilíř s názvem Fyzická infrastruktura a zelená tranzice, který spravuje Ministerstvo životního prostředí. Aktivity jsou zde spravovány prostřednictvím následujících programů podpory: Národní program Životní prostředí (NPŽP), Nová zelená úsporám 2030 (NZÚ 2030), Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK) a EFEKT (program řízený Ministerstvem průmyslu a obchodu) – část aktivity 2.5.3.

V oblasti 2. pilíře, komponenty 2.5.3., je **v druhém čtvrtletí roku 2023** plánovaná výzva, která se soustředí přímo na komunitní energetiku. Bude se jednat o výzvu **Národního programu Životní prostředí – Podpora zakládání energetických společenství**, která bude zaměřena na zhotovení analýz, které jsou potřebné k založení společenství a činnosti manažera zajišťujícího založení společenství. Cílovou skupinou jsou subjekty zakládající energetická společenství. Celková alokace výzvy je 99 miliónů Kč.³⁸

Důležitou komponentou v rámci Evropského nástroje pro oživení a odolnost (Recovery and Resilience Facility) je komponenta 7.2 na podporu decentralizace a digitalizace energetiky, která bude do NPO transponována. Hlavním obecným cílem komponenty je zabezpečit úspěšnou realizaci transformace vnitřního trhu s elektřinou v České republice, v souladu s balíčkem Čistá energie pro všechny Evropany (Clean Energy Package, dále též jako „CEP“) a to zejména zajistit datové výměny až do času blízkého reálnému mezi účastníky trhu vyplývající z decentralizace výroby (rozvoj Obnovitelných zdrojů, akumulace a agregace a řízení flexibility) a rozvoje multilaterálních obchodních vztahů (energetická společenství). Aby bylo možné tyto činnosti na elektroenergetickém trhu realizovat a rozvíjet bez souběžného ohrožení bezpečnosti a spolehlivosti soustavy, je třeba zpracovávat v téměř reálném čase velké objemy dat. Pro tyto účely je třeba vytvořit Elektroenergetické datové centrum (EDC), které zajistí přenos dat mezi jednotlivými aktéry trhu a umožní rozvoj nových činností v energetice, které mohou významně přispět jak energetické bezpečnosti a transformaci ČR, tak snížení nákladů na energii pro odběratele. Věcně se komponenta zaměřuje na popis reformy potřebných pro transformaci vnitřního trhu s elektřinou v ČR a pro zakládání a rozvoj energetických společenství (jedná se zejména o reformy legislativního typu s vazbou na připravované novely energetického zákona Lex OZE 2 a 3) a také na popis zamýšleného investičního záměru Elektroenergetického

³⁷<https://www.dotaceeu.cz/cs/jak-ziskat-dotaci/vyzvy/obdobi-2021-2027/01-operacni-program-technologie-a-aplikace-pro-kon/obnovitelne-zdroje-energie-vtlaceni-biometanu-vyzv>

³⁸ <https://www.planobnovy.cz/vyhlasene-vyzvy>

datového centra v odhadované výši 1 mld Kč. Proces založení tohoto centra již běží, přičemž jeho celkový časový horizont je naplánován na období 2023–2026 (2023–2025: realizace výběrových řízení dle zákona o veřejných zakázkách na dodávky hardware, software a stavební práce, zahájení zkušebního provozu, 2026: zahájení plného provozu). Toto období je poměrně dlouhé a brání zahájení činnosti a provozu energetických komunit v plném rozsahu v časovém horizontu vycházejícím z platné evropské legislativy. Z tohoto důvodu je uveden v kap. 9 Akční plán popis intervence v podobě projektové fiše pro urychlení založení a zprovoznění Energetického datového centra a Energetické digitální platformy.

6.1.6. Efekt III

Státní program na podporu úspor energie EFEKT III se zaměřuje, jak už z jeho názvu vyplývá, na podporu energetických úspor a snižování energetické náročnosti. Jeho správcem a poskytovatelem podpory je Ministerstvo průmyslu a obchodu. Finanční alokace, která by měla dosahovat až do výše 160 milionu Kč ročně je rozdělována v rámci pěti os:

- OSA 1 Předprojektová příprava
- OSA 2 Poradenská činnost
- OSA 3 Vzdělávání
- **OSA 4 Energetický management a koncepce**
- OSA 5 Pilotní projekty

Oblast **Osy 1 Předprojektová příprava** finančně podporuje studie potenciálu energetických úspor ke snížení energetické náročnosti budov, komplexní energetické studie, zhodnocení proveditelnosti renovace formou EPC, přípravu investičních záměrů a zpracování zadávací dokumentace pro veřejnou zakázku pro výběrové řízení. Momentálně je v Ose 1 vypsaná jedna výzva na **Zpracování analýzy vhodnosti EPC projektu**, Podporu mohou čerpat veřejnoprávní subjekty (např. obce, kraje atd.), obchodní korporace (a.s., s.r.o. atd.) a další typy subjektů jako například spolky. Celková alokace finančních prostředků v tomto programu bude 4 milióny Kč, maximální výše dotace činí 400 000 a 80 % způsobilých výdajů. Žádosti je možné podávat do **30. 6. 2023**.³⁹

Osa 2 Poradenská činnost podporuje poradenské a konzultační služby, energetická centra a vytváření energetických agentur. **Osa 3 Vzdělávání** se zaměřuje na vzdělávání a šíření informací v oblasti úspor energie.

Pro vývoj komunitní energetiky je převážně důležitá **Osa 4 Energetický management a koncepce**, která je zaměřená na finanční podporu zpracování návrhu opatření nezbytných pro snižování energetické náročnosti a efektivního řízení nakládání s energií, přípravu na certifikaci managementu hospodaření s energií systému energetického řízení, zpracování místních energetických koncepcí obcí a dobrovolných svazků obcí včetně zpracování akčního plánu, příspěvku na služby energetického manažera, zpracování územních energetických koncepcí krajů a měst a v neposlední řadě je Osa 4 zaměřená na podporu zakládání a rozvoje občanské komunitní energetiky. Míra podpory pak činí maximálně 90 % způsobilých výdajů. Žádné aktuální relevantní výzvy v tuto dobu nejsou vypsané.

Poslední **Osa 5 Pilotní projekty** je zaměřená na zpracování projektů neinvestiční povahy podle potřeb a požadavků MPO v oblasti snížení energetické náročnosti.

³⁹ https://www.mpo-efekt.cz/upload/6cd6d069e64a28ff10122424d61b29ea/vyzva_efekt_4_2023_epc-analyza_1.pdf

6.1.7. Národní rozvojová banka (NRB)

V případě, že by bylo možné, aby měly energetické komunity právní formu společnost s ručením omezeným a akciová společnost, jakožto podnikatelské subjekty by mohly využívat zvýhodněné úvěry v programech **Úspory energie**, **Nové úspory energie**, ale v současné době se s touto možností nepočítá kvůli požadavku na nekomerční funkci. V rámci programu **Úspory energie** je možné financovat modernizaci rozvodů elektřiny, plynu a tepla v budovách; modernizaci či výměnu stávajících zařízení (např. kotlů) na výrobu energie pro vlastní potřebu; instalaci kogeneračních jednotek; pořízení a instalaci obnovitelných zdrojů energie pro vlastní potřebu (biomasa, solární systémy, tepelná čerpadla a fotovoltaické systémy); zavedení systémů měření a regulace energie a akumulaci elektrické energie. Program je určený pro malé, střední a velké podnikatele, kteří působí mimo jiné v oblasti energetiky mimo hlavní město Praha. Výše úvěru se může pohybovat od 500 tisíc až 60 milionů Kč. Až do výše 90 % způsobilých výdajů projektu je poskytován bezúročný úvěr (u projektů do 3 milionů Kč), v ostatních případech je poskytován bezúročný úvěr do 70 % způsobilých výdajů. Doba splatnosti je 10 let s možným prodloužením o 4 roky. Společně s úvěrem může být poskytnut i finanční příspěvek na pořízení energetického posudku až do výše 250 000 Kč. Rovněž je možné čerpat finanční příspěvek na úhradu úroků z komerčního úvěru až do výše 4 milionů Kč.⁴⁰ Doplnkem programu Úspory energie je program **ENERG**, který poskytuje bezúročné úvěry pro financování podnikatelských projektů zaměřených na úspory energie, které se realizují v Praze.⁴¹

Z úvěrového programu **Nové úspory energie** je možné financovat využívání obnovitelných zdrojů energie; modernizace rozvodů elektřiny, plynu, tepla, chladu a stlačeného vzduchu v energetických hospodářstvích podniků za účelem zvýšení jejich účinnosti; akumulace všech forem energie v rámci komplexních projektů pro zvyšování energetické účinnosti; zavádění prvků efektivního nakládání s energií a optimalizaci provozu k regulaci její spotřeby včetně podpory implementace nástrojů energetického managementu a další aktivity na zvyšování energetické účinnosti. Daný program je určený pro firmy bez rozdílu velikosti. Výše úvěru s úrokovou sazbou 1,99 % p. a. se může pohybovat od 500 tisíc až do 60 milionů Kč, přičemž je možné úvěr čerpat až do výše 90 % způsobilých výdajů projektu. Doba splatnosti je 10 let s možným prodloužením o 2 roky. Společně s úvěrem může být poskytnut i finanční příspěvek na pořízení energetického posudku až do výše 250 000 Kč, maximální výše finančního příspěvku je zde 80 % způsobilých výdajů. Společně se zvýhodněným úvěrem je příjemci podpory také v případě řádného dokončení projektu a splnění energetických parametrů, ke kterým se žadatel zavázal, poskytnut finanční příspěvek ve formě dotace. Výše dotace je omezena maximálně 35 % z výše způsobilých výdajů projektu.⁴²

Pro veřejný sektor pomáhá Národní rozvojová banka získat finance na projekty, které slouží k ochraně životního prostředí jako jsou opatření na úsporu energie (zlepšení energetické účinnosti stávajících budov/ zateplení, úsporné zdroje tepla a nízkouhlíkové technologie, výměny oken, zateplení, sítě dálkového vytápění/ distribuční soustavy, výroba obnovitelné energie (alternativní zdroje výroby tepla, skladování energie).⁴³ Města a obce ze strukturálně postižených krajů, kterými jsou Moravskoslezský kraj, Ústecký a Karlovarský kraj mohou navíc získat k úvěru od NRB dotaci ve výši 25 % na financování infrastrukturálních projektů. Daný úvěrový nástroj je využíván v III. pilíři Mechanismu spravedlivé transformace a je zaměřený na investice ve veřejném sektoru nebo investice, které zajišťují službu veřejnému zájmu. Podporovány jsou projekty do 600 milionů Kč s financováním do 50 % projektových nákladů.

⁴⁰ <https://www.nrb.cz/produkt/uspory-energie/uspory-energie-oppik/>

⁴¹ <https://www.nrb.cz/produkt/energ/#kontaktni-formular>

⁴² <https://www.nrb.cz/produkt/uspory-energie/nove-uspory-energie-optak/>

⁴³ <https://www.nrb.cz/verejny-sektor/financovani/zivotni-prostredi/>

6.1.8. TAČR

Přechod na čistou energii podporuje také výzkumný program Technologické agentury České republiky (TAČR) v části **Clean Energy Transition Partnership** (CET). Cílem tohoto partnerství je podpořit implementaci „Evropského strategického plánu pro energetické technologie“ (European Strategic Energy Technology Plan). Konkrétně se pak CET zaměřuje na posílení energetické transformace skrze sdružování národních a regionálních programů financování zaměřených na technologie a systémová řešení potřebných pro transformaci, urychlení vývoje energeticky čistých technologií a přechod na široce dekarbonizované energetické systémy a vybudování inovačních ekosystémů, které posílí vytváření kapacit pro přechod na čisté energie. Během téměř sedmiletého trvání plánuje Partnerství CET, sdružující 70 národních či regionálních programů výzkumu, vyhlásit šest cofundových výzev. Kromě těchto aktivit se bude Partnerství věnovat navazujícím aktivitám v oblasti integrace a tranzice znalostí nebo vytváření tzv. Knowledge Communities (např. CETPartnership Knowledge Community). V tuto chvíli nejsou v programy vypsány žádné výzvy.⁴⁴

6.2. Mezinárodní finanční nástroje

6.2.1. Horizont Evropa

Jedná se o program financování v rámci agentury CINEA, který poskytuje finanční prostředky ve formě grantů. Úspěšné projekty jsou podporovány v rámci tohoto nástroje s cílem přispět k několika evropským cílům Zelené dohody pro Evropu.

Nástroj je rozdělen do několika pilířů, které jsou dále rozděleny do klastrů. Oblasti energetiky se daný program věnuje v **2. pilíři v Klastru 5 - Klima, energetika a mobilita**. Destinace **Udržitelné, bezpečné a konkurenceschopné dodávky energie**, která do Klastru 5 spadá, podporuje mimo metody zachycování, ukládání a využívání uhlíku (CCUS), obnovitelné zdroje energie, řešení pro skladování energie (chemické, mechanické, elektrické a tepelné), modernizaci energetických sítí a efektivní přístupy k řízení chytrých a kyberneticky bezpečných energetických sítí. Momentálně je v této destinaci otevřeno 24 výzev a dalších 29 se připravuje.⁴⁵

Další relevantní destinací v rámci Klastru 5 je **Efektivní, udržitelné a inkluzivní využití energie**. Cílem této destinace je zajistit výzkum, inovace a technologický rozvoj pro dosažení klimatické neutrality, přechodu k nulové produkci znečištění u budov do roku 2050, zvýšení energetické účinnosti v průmyslu a snížení produkce skleníkových plynů a emisí v průmyslu prostřednictvím rekuperace, modernizace a/nebo přeměny průmyslového přebytečného (odpadního) tepla a prostřednictvím elektrifikace výroby tepla. Aktuálně je v destinaci otevřeno 5 výzev a dalších 8 se připravuje.⁴⁶

Oblastem, které jsou spojené s komunitní energetikou, se věnují i dvě průřezové mise, a to mise **Klimaticky neutrální a chytrá města** a mise **Adaptace na změnu klimatu včetně společenské transformace**. Cílem mise **Klimaticky neutrální a chytrá města** je podpora a propagace 100 evropských měst na jejich cestě ke klimatické neutralitě do roku 2030. Aktuálně je v této oblasti vypsána pouze jedna výzva, která se však vztahuje pouze na ukrajinská města. Mise **Adaptace na změnu klimatu včetně společenské transformace** se zaměřuje na podporu tohoto procesu, k nalezení účinných řešení včetně důrazu na změnu chování obyvatel. Aktuálně jsou v této misi otevřené 3 výzvy.⁴⁷

⁴⁴ <https://www.tacr.cz/program/clean-energy-transition/>

⁴⁵ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>

⁴⁶ Taktéž

⁴⁷ Taktéž

6.2.2. LIFE

Program LIFE je hlavním programem, který se zaměřuje specificky na oblast životního prostředí a klimatu, a proto hraje v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu rozhodující úlohu při uplatňování právních předpisů a politik Evropské unie. Obecným cílem programu LIFE je přispět k přechodu na čisté, oběhové, energeticky účinné, nízkouhlíkové hospodářství odolné vůči změně klimatu a zároveň chránit, obnovit a zlepšit kvalitu životního prostředí, včetně ovzduší, vody a půdy. Program se dále soustředí na zastavení úbytku biologické rozmanitosti a degradace ekosystémů, mimo jiné podporou implementace a řízení sítě Natura 2000, a tím přispět k udržitelnému rozvoji. Program LIFE je rozdělen do dvou oblastí a 4 subprogramů, přičemž nejvíce relevantní pro oblast energetických komunit je subprogram zaměřený na přechod na čistou energii:

1. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ:

- Příroda a biologická rozmanitost (Nature and Biodiversity)
- Oběhové hospodářství a kvalita života (Circular Economy and Quality of Life)

2. KLIMA:

- Zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně (Climate Change Mitigation and Adaptation)
- **Přechod na čistou energii (Clean Energy Transition)**

Nejvýznamnějším podprogramem pro energetické komunity je program **Přechod na čistou energii**. Ten se zaměřuje na odstraňování netechnických překážek energetické tranzice a každoročně vyhlašuje výzvy týkající se energetických komunit a energetické chudoby. Navazuje na výzvy programu Horizont 2020 zaměřené na energetickou účinnost, a v rámci energetických komunit financuje několik projektů zahrnujících Českou republiku, například probíhající **PowerUp!** a ukončený projekt **SCORE**. Cílem projektu **PowerUp!** je řešit energetickou chudobu prostřednictvím vytvoření nebo posílení místních aktérů na energetických trzích se sociální agendou. V šesti lokalitách v Evropě bude vytvořeno šest pilotních programů, které mají zmírnit energetickou chudobu tím, že budou poskytovat levnější energii díky místní výrobě energie z obnovitelných zdrojů a podporovat zranitelné domácnosti při snižování a optimalizaci jejich spotřeby energie. Výnosy z lokálně vyráběné obnovitelné energie budou rovněž použity na financování opatření ke zmírnění energetické chudoby. Očekává se, že do pilotních programů bude přímo zapojeno více než 2 500 energeticky znevýhodněných spotřebitelů během procesu spoluvytváření pilotních programů a jejich realizace a více než 50 000 prostřednictvím komunikačních kampaní. Maximální výše grantu EU je 1 962 832,50 EUR. Projekt bude probíhat od **1. září 2021 do 31. srpna 2025**.⁴⁸

Výkonnou agenturou programu je CINEA (European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency). Kontaktním místem v České republice je Ministerstvo životního prostředí a Státní fond životního prostředí. Ministerstvo životního prostředí také poskytuje úspěšným projektům část **spolufinancování**.⁴⁹

6.2.3. EUCF

Nástroj pro evropská města (The European City Facility/EUCF) poskytuje městům, nebo jejich sdružením, granty ve výši 60 000 EUR na rozvoj investičních koncepcí v oblasti udržitelné energetiky a/nebo čisté dopravy. Prostřednictvím grantu lze financovat činnosti nezbytné pro rozvoj investičních koncepcí (např. studie proveditelnosti, právní analýzy, sociální studie, studie trhu, finanční analýzy apod.). EUCF nepodporuje investice do energetických projektů závislých na fosilních palivech. EUCF

⁴⁸ <https://www.socialenergyplayers.eu/>

⁴⁹ https://cinea.ec.europa.eu/life_en, <https://www.program-life.cz/>

poskytuje podporu investičním projektům v oblasti udržitelné energie, včetně všech investic na straně poptávky po energii, které přispívají ke zlepšení energetické náročnosti a dosažení energetických úspor. Zaměřuje se mj. na tyto investiční sektory:

- zlepšení účinnosti zařízení / vývoj a využívání integrovaných obnovitelných zdrojů budov – veřejné, obytné budovy a terciární (mimo obecní) budovy,
- modernizace dálkového vytápění nebo přechod na obnovitelné zdroje,
- smart grids,
- udržitelná městská mobilita (např. veřejná doprava, dobíjecí stanice atd.)
- inovativní energetická infrastruktura (např. občanská energetická společenství,
- inovativní přístupy k veřejnému osvětlení, čistírně odpadních vod atd.).

Projekty je také možné realizovat v dalších odvětvích, pokud spadají do oblasti udržitelné energetiky. Žadatelem mohou být obce a místní úřady, nebo seskupení obcí se schváleným SECAP, nebo obdobným plánem.⁵⁰

6.2.4. EUI

Inovativní řešení pro evropská města (European Urban Initiative) je nový nástroj, který nahrazuje předchozí iniciativu Urban Innovative Actions (UIA). Program poskytuje finanční podporu na testování a transfer městských inovací a nových řešení pro udržitelná města, kdy město je tzv. živou laboratoří (living lab). Podmínkou je vysoká míra inovativnosti v evropském měřítku a přenositelnost do dalších měst. Jedná se tedy o podporu pilotních projektů, které nebyly dosud jinde podpořeny. Program je určen městům nad 50 tis. obyvatel, nebo sdružením měst a aglomeracím (s celkovým počtem obyvatel nad 50 tis.). Finanční podpora je do výše 80 %, max. 5 mil. EUR (prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj/European Regional Development Funds/ERDF). EUI cílí na všechna témata udržitelného městského rozvoje, včetně zmírňování klimatických změn, ochrany životního prostředí (např. zvyšování kvality ovzduší), udržitelné energetické politiky a podobně.⁵¹

6.2.5. ELENA/EIB

Program ELENA (European Local ENergy Assistance) je společnou iniciativou Evropské investiční banky a Evropské komise v rámci programu Horizont 2020. Podporuje velké projekty nad 30 miliónů EUR formou technické asistence při přípravě investic do obnovitelných energií a zvyšování energetické účinnosti v rámci udržitelného bydlení, nebo inovativní městské dopravy. Podpora je určena na přípravu neziskových projektů a vztahuje se na technické studie, energetické audity, business plány a finanční poradenství, právní poradenství, přípravu tendrů, projektové řízení a propojování projektů. Implementace projektů musí proběhnout do 3 let v případě zvyšování energetické účinnosti (vč. rezidenčních projektů) a do 4 let v případě městské dopravy a mobility. Mezi cílové skupiny žadatelů patří z veřejného sektoru členské země EU; vládní organizace; regionální, místní a městské úřady; veřejné korporace a finanční instituce. Ze soukromého sektoru jsou způsobilými žadateli soukromé subjekty, které plánují rozvoj a podporu výše zmíněných investic (asociace, sdružení soukromých a veřejných subjektů, banky apod). Podporu mohou čerpat i další soukromé asociace (např. asociace pro sociální bydlení, sdružení vlastníků bytů). Mezi podporované oblasti patří:

1. Energetická účinnost

⁵⁰ <https://www.eucityfacility.eu/home.html>

⁵¹ <https://www.urban-initiative.eu>

ELENA podporuje přípravu projektů, které zlepšují **energetickou účinnost a využití obnovitelné energie v budovách**. Mezi způsobilé projekty patří:

- energetická účinnost v obytných a nebytových budovách
- integrované obnovitelné zdroje v budovách (například solární panely)
- veřejné osvětlení
- dálkové vytápění (včetně zařízení na kombinovanou výrobu tepla a elektřiny a kotle na biomasu)
- inteligentní sítě (smart grids)

2. Udržitelné bydlení

ELENA pomáhá soukromým osobám a sdružením vlastníků domů připravovat a realizovat projekty zaměřené na renovaci pro zvyšování energetické účinnosti a využití obnovitelné energie pro obytné budovy. Projekty zahrnují:

- rodinné domy
- bytové domy
- sociální bydlení

3. Městská doprava a mobilita

Elena podporuje inovativní projekty v oblasti dopravy a mobility v městských oblastech, které šetří energii a snižují emise. Mezi způsobilé projekty patří:

- Investice podporující využívání a integraci inovativních řešení pro alternativní paliva v městské mobilitě (vozidla a infrastruktura čerpacích/dobíjecích stanic).
- Investice na podporu rozsáhlého zavádění nové, energeticky účinnější dopravy, např. sdílená mobilita, městská logistika, inteligentní dopravní systémy, městská infrastruktura (vč. investic do tzv. měkké mobility nebo mobility, která nezahrnuje motorovou dopravu.)

Podpora formou **grantu je max. 90 %** způsobilých nákladů (dle typu projektu).⁵²

6.2.6. JASPERS

Cílem programu Společná pomoc na podporu projektů v evropských regionech (JASPERS) je urychlit využívání grantových prostředků členskými státy. Tato technická pomoc se týká infrastruktury (dopravní sítě), projektů v oblasti životního prostředí a investic zaměřených na zlepšení energetické účinnosti a využívání projektů v oblasti obnovitelných zdrojů energie.

Tato pomoc zahrnuje přípravnou fázi, poradenství, koordinaci, budování a monitorování projektových struktur, řešení problémů a eliminaci nedostatků. Pomoc podporuje zejména posuzování státní podpory a hodnocení dopadů na životní prostředí.

JASPERS je poskytován prostřednictvím členských států jako součást systematictějšího provádění politiky soudržnosti. Akční plány jsou vypracovávány každoročně v úzké spolupráci mezi Evropskou komisí a vnitrostátními orgány s ohledem na specifické potřeby jednotlivých zemí. Po přidělení pomoci v rámci JASPERS nemají vnitrostátní orgány povinnost kombinovat prostředky EU s úvěry EIB a EBRD.

⁵² <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index.htm>

6.2.7. TARGET

Cílem projektu Technická pomoc pro přechod na zelenou energii (TARGET), který byl zahájen v listopadu 2021, je podpořit uhelné, rašelinové a břidlicové regiony EU prostřednictvím poradenství a přípravy projektů v oblasti čisté energie a energetické účinnosti.

TARGET rovněž podporuje přechod místních pracovních míst z činností založených na fosilních palivech tím, že umožňuje udržitelné investice. Tato technická pomoc byla vyvinuta společně Evropskou komisí a Evropskou investiční bankou a doplňuje Mechanismus spravedlivé transformace.

Hlavní činnosti předpokládané v programu TARGET zahrnují přípravu jednotlivých projektů, skupin projektů, využití dalších podpůrných nástrojů EU, podporu v počátečních fázích přípravy projektů, poradenství veřejným orgánům při přípravě vhodných projektů a budování kapacit. Způsobilými žadateli jsou veřejné i soukromé subjekty se sídlem v uhelných, rašelinových a břidlicových regionech EU, jak je definováno v rámci iniciativy EU pro uhelné regiony v transformaci.⁵³

⁵³ https://energy.ec.europa.eu/topics/oil-gas-and-coal/eu-coal-regions/initiative-coal-regions-transition_en

7. SOCIO-EKONOMICKÝ RÁMEC

7.1. Popis celkové situace na českém energetickém trhu

Český energetický trh, stejně jako energetické trhy ostatních členských států EU, zasáhla ruská invaze na Ukrajinu v únoru roku 2022. Ceny energetických surovin (uhlí, zemní plyn, ropa) i samotných energií (elektřina, teplo) se několikanásobně zvýšily, energie se staly velmi drahým a téměř nedostupným zbožím, zejména pro nízkopříjmové občany.

Všechny členské státy EU musely přehodnotit svou energetickou strategii. Státy byly nuceny po přijetí sankcí vůči Rusku hledat nové zdroje surovin (zejména zemního plynu), dočasně znovu aktivovat nebo zvýšit těžbu uhlí, umocnit kapacitu jaderných elektráren a v neposlední řadě více než kdy dříve začít podporovat instalaci a provoz obnovitelných zdrojů energie. Na úrovni EU byla po vzájemné dohodě členských států tato opatření zapracována do plánu RecoverEU. Členské státy EU musely navíc dočasně zafixovat nejvyšší možné ceny elektřiny a plynu z důvodu jejich extrémního navýšení. Je nutné zmínit, že Česká republika všechna výše popsaná opatření provedla jako každý jiný členský stát EU, ovšem s jedinou výjimkou – fixace cen energií byla v ČR provedena na straně konečných spotřebitelů, zatímco v jiných členských státech EU se tak stalo na straně výrobců. V důsledku této skutečnosti jsou v ČR nejvyšší ceny plynu v rámci EU, ceny elektřiny jsou po Lotyšsku druhé nejvyšší.

7.2. Priority a zájmy výrobců, distributorů, dodavatelů a konečných spotřebitelů energie

Vzhledem k výše popsaným faktům jsou na českém energetickém trhu v současnosti pozorovatelné následující tendence:

A. Na straně výrobců energií (elektřiny a tepla):

- Zajistit stabilní dodávku energií zejména v případě tepla (Česká republika je čistým vývozcem elektřiny), a to za nižší cenu – vzhledem k postupné stabilizaci energetického trhu, postupnému vykrývání výpadů dodávek zemního plynu z Ruska z nových lokalit (USA, Kolumbie, Izrael, Norsko, aj.) jsou dodávky stabilnější a s opět rostoucí konkurencí začínají ceny energií mírně klesat – z dlouhodobých předpovědí je však zcela zřejmé, že ceny energií se již nikdy nevrátí na původní úroveň před vypuknutím válečného konfliktu na Ukrajině, kvůli nově plánovaným klimatickým daním na evropské úrovni (tím i na úrovni ČR) se počítá s opětovným nárůstem cen energií vyráběných z fosilních paliv
- Navýšit podíl vyráběné elektřiny z jaderných a obnovitelných zdrojů (slunce, vítr, voda, geotermální energie), případně formou kogenerace, v případě tepla z obnovitelných zdrojů (např. solární panely, bioplynové stanice, aj.), eventuálně využíváním odpadního tepla

B. Na straně distributorů energie:

- Udržovat stabilní provoz distribuční soustavy (se související údržbou a opravami) včetně jejího dalšího rozšiřování (ČEPS – vysokonapěťová soustava, ČEZ Distribuce, EG. D., PREDistribuce – nízkonapěťová soustava)
- Ve vhodných případech posilovat nízkonapěťovou soustavu (ČEZ Distribuce, E. GD., PREDistribuce) na základě dohod s lokálními energetickými komunitami vesměs s předpokladem zapojení distributora do technicko-obchodního modelu komunity

C. Na straně dodavatelů energií:

- S postupnou stabilizací energetického trhu (zejména dodávek tepla) lze pozorovat postupný pokles cen energií (elektřiny i plynu) – na základě rostoucí konkurence tak dodavatelé energií začínají spotřebitelům nabízet zlevněné tarifní ceny včetně možností fixace na různá, alternativně volitelná období
- Snaha diverzifikovat portfolio dodávaných energií od většího okruhu možných výrobců (ČEZ, Seven Energy, Veolia, EON, lokální teplárny, aj.)

D. Na straně finálních spotřebitelů (občané, veřejné instituce, podniky):

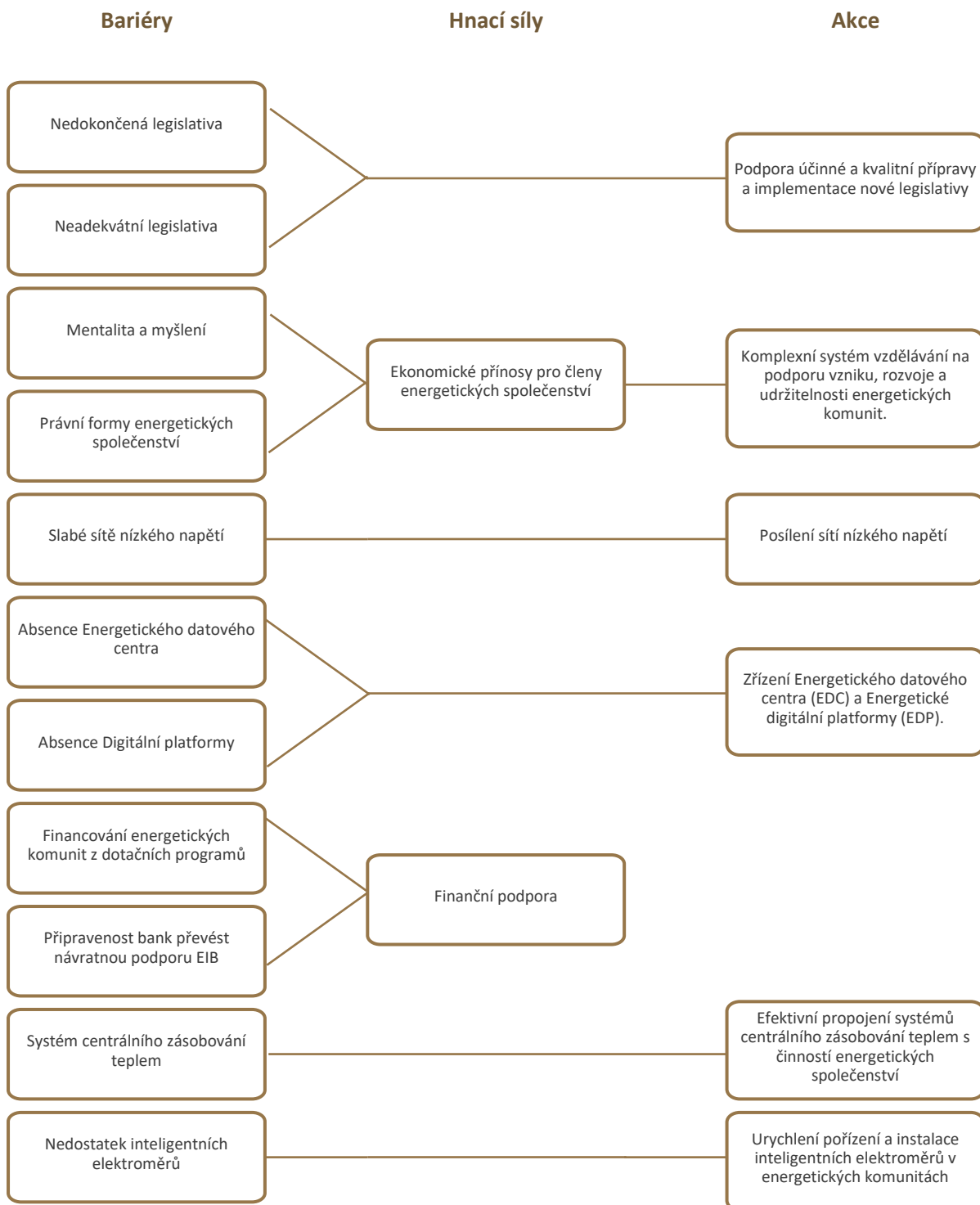
- Obecně vzhledem k vysokým cenám energií (jedny z nejvyšších v EU – obzvláště v případě plynu) nakupovat za čím jak nejnižší možné ceny – to je v souladu se současnou nabídkou zlevněných tarifů ze strany dodavatelů včetně možností dlouhodobé fixace (viz výše), která je pro spotřebitele velmi zajímavá, jelikož další výraznější pokles cen energií se neočekává
- Dosáhnout čím jak nejvyšší možné energetické nezávislosti a soběstačnosti a tím i bezpečnosti

Celospolečenským tématem, propagovaným českými státními i regionálními institucemi je samozřejmě nutnost postupné redukce emisí CO₂ a dalších škodlivých látek (oxidy dusíku, prašné částice, těžké kovy, aj.). Tato priorita vychází rovněž ze Zelené dohody EU, iniciativy EU Fit for 55 a strategického plánu RepowerEU.

Na základě shrnutí všech výše popsaných socio-ekonomických aspektů lze konstatovat, že současné socio-ekonomické podmínky jsou v České republice a jejích uhelných regionech poměrně příznivé pro zakládání a rozvoj energetických komunit. Značným vnějším stimulem pro rozvoj těchto společenství je samozřejmě také válečný konflikt na Ukrajině a jím vyvolaná energetická krize. To je jeden z hlavních akcelérátorů, bez jehož výskytu by zcela určitě nebyla problematika zakládání a rozvoje energetických komunit v České republice a jejích uhelných regionech tak aktuální jako je tomu momentálně.

8. POPIS STÁVAJÍCÍCH BARIÉR A HNACÍCH SIL PRO VZNIK A ROZVOJ ENERGETICKÝCH KOMUNIT V ČR

Identifikované překážky, hnací síly a navrhovaná opatření jsou znázorněna na následujícím obrázku:



Obrázek 2: Schéma bariér, hnacích sil a akcí

8.1. Popis bariér, rizik a možností jejich eliminace

Následující tabulka č. 2 znázorňuje bariéry rozdělené do dvou oblastí dle míry jejich vlivu na zřizování a rozvoj energetických komunit: bariéry primární (s významnou důležitostí) a bariéry sekundární (relevantní, avšak nikoliv zásadní).

Primární bariéry	Sekundární bariéry
Nekompletní současná legislativa	Neexistence energetické digitální platformy
Nevhodná nová legislativa	Připravenost bank transferovat návratnou podporu od EIB
Mentalita/způsob přemýšlení	Financování energetických komunit z dotačních programů (ve smyslu předmětu podpory)
Slabé sítě nízkého napětí	Povolené právní formy energetických komunit
Neexistence energetického datového centra (bude zavedeno připravovanou novelou lex OZE 2)	Možnosti začlenění centrálních systémů zásobování teplem
Nedostatek inteligentních elektroměrů	Omezené rozpočtové možnosti a kompetence regionálních a lokálních samospráv

Tabulka 2: Primární a sekundární bariéry

8.1.1. Primární bariéry

1. Nedokončená legislativa

Chybí rámeček - zákon č. 458/2000 Sb., energetický zákon, v aktualizované podobě (lex OZE 1) je platný, nicméně neřeší problematiku energetických komunit, momentálně je platná vyhláška ERÚ o sdílení elektrické energie v bytových domech, což je sice první krok k zakládání a rozvoji energetických komunit (pouze v oblasti elektrické energie), ale opět není předmětná problematika pokryta v tomto dokumentu komplexně, další navazující právní norma lex OZE 2 je ve finální fázi příprav, nicméně ani její přijetí (nejpozději do konce roku 2023) nebude znamenat pokrytí chybějících právních aspektů (tato právní norma se bude zaměřovat zejména na legislativně-organizační podmínky vzniku energetických komunit, méně na technické aspekty s touto tematikou spojené), poslední verze této právní normy navíc počítá s dočasným omezením sdílení elektřiny (max. na 1000 odběrných míst nebo výroben elektřiny, a to na souvislém území správních obvodů nejvýše 3 obcí s rozšířenou působností nebo na území hlavního města Prahy), vzhledem k obsahové neúplnosti této normy bude nutné vyčkat na poslední právní normu, lex OZE 3, která doplní mozaiku všech potřebných právních ustanovení tak, aby byla nastavena komplexní pravidla pro zakládání a provoz energetických komunit (lex OZE 3 bude řešit především podmínky pro výrobu, akumulaci, rekuperaci, flexibilitu a agregaci energií a rovněž technické aspekty týkající se přebytků zejména elektrické energie, jejich distribuci, sdílení, apod.). Proces přípravy a schvalování lex OZE 3 zabere minimálně další rok (čili do poloviny roku 2024).

Z výše popsaných skutečností vyplývá následující riziko – proces zakládání energetických komunit a přípravy dotačních programů pro jejich podporu (např. Modernizační fond – program KOMUENERG) předbíhá proces legislativní – to může po jejím schválení (tzn. po schválení všech relevantních právních norem) vyústit v řadu nedořešených právních otázek během zakládání energetických komunit a poté v řadu navazujících dalších právních, ekonomických i technických problémů během jejich provozní fáze. Jedinou možností, jak toto riziko zmírnit, je vyvíjet kontinuální tlak na zákonodárné orgány ČR

tak, aby daná mozaika všech potřebných legislativních předpisů byla kompletní nejen v čím jak nejkratší možné době, ale rovněž v odpovídající kvalitě (viz následující bod).

2. Neadekvátní legislativa (neodpovídající potřebám)

Odborníci se obávají špatné kvality výše popsaných nových legislativních aktů (lex OZE 2 a lex OZE 3), které nepokryjí dostatečně všechny uvedené právní, organizační a technické nedostatky, což může vyústit v řadu následných problémů během procesu zakládání a provozu energetických komunit – proto je zapotřebí intenzivně komunikovat se zákonodárnými orgány ČR, aby v pracovních skupinách k těmto právním normám byl čím jak nejvyšší podíl renomovaných odborníků znalých problematiky energetických komunit i po praktické stránce, a aby byla doporučení těchto odborníků odpovídajícím způsobem obsažena v těchto nových právních normách.

3. Mentalita a myšlení

- a) Stále kladný vztah k fosilním palivům ze strany běžných občanů i politiků – tato bariéra se týká zejména uhelných regionů ČR (Moravskoslezský, Karlovarský a Ústecký kraj) a plyne z ní riziko neadekvátního, možná až zaujatého odmítání konceptu energetických komunit. Toto riziko je možné eliminovat pouze dlouhodobým a cíleným vzděláváním, osvětou a propagací šitou na míru těmto cílovým skupinám potenciálních účastníků energetických komunit v budoucnu.
- b) Ekonomické podmínky – ceny, sezónní rozdíly – hrozí, že někteří členové (spotřebitelé) energetických komunit nebudou mít objektivní přístup z hlediska setrvání v energetických komunitách v dlouhodobém horizontu (v létě ceny elektřiny klesnou téměř k nule, možná i do záporných hodnot díky velkým přebytkům, ale výrobci v komunitě budou nabízet elektřinu za stálou cenu, která bude v letní sezóně vyšší – to je otázka znalostí a mentality – spotřebitelé v komunitě by si měli uvědomit, že tato cena je pro ně výhodná v dlouhodobém horizontu, ovšem nikoliv v každém možném konkrétním okamžiku) – i toto riziko je možné eliminovat kvalitním vzděláváním všech potenciálních cílových skupin vysvětlujícím výhody a nevýhody energetických komunit v logickém kontextu popisujícím všechny relevantní aspekty ve vzájemných souvislostech.

4. Slabé sítě nízkého napětí (problémy s výkupem přebytků elektřiny ze strany ČEZ Distribuce – ve většině lokalit v ČR)

Je to zásadní bariéra, která může narušit základní koncept a účel energetických komunit, kterým je sdílení přebytků elektřiny. Tento problém je nicméně řešitelný tím, že každá energetická komunita (aby za ni mohla být považována) by měla mít vybudován systém řízení energetických toků a vlastní úložiště elektrické energie, jehož část kapacity bude pronajata distribuční společností, ta naopak na oplátku nabídne komunitě nižší sazbu při odběru ze standardní sítě v případě nedostatku elektřiny, a v této konstelaci je celý systém sdílení přebytků elektřiny přijatelný jak pro komunitu a její členy, tak i pro distribuční společnost.

5. Absence Energetického datového centra (EDC – ve výstavbě)

Činnost EDC je klíčová pro sledování energetických toků. Pokud není možné sledovat a měřit energetické toky komplexně, je velmi těžké, de facto nemožné z národní úrovně koordinovat po technické stránce provozní parametry energetických komunit v jednotlivých územních lokalitách ČR – jediným možným řešením je urychlení nastartování činnosti EDC (včetně dodržení jeho potřebného rozsahu a kvality).

6. Nedostatek inteligentních elektroměrů

Je to jedna z klíčových bariér, jelikož bez těchto elektroměrů není možné z hlediska monitoringu a řízení toků energetických přebytků nastartovat činnost energetických komunit (alespoň ne v takovém rozsahu a kvalitě, v jaké by se očekávalo) ani EDC. Dle vyjádření MPO budou inteligentní elektroměry instalovány v odběrných místech s roční spotřebou elektřiny větší než 6 MWh na hladině

nízkého napětí od 1. 7. 2024 po období následujících tří let. Jedná se o selektivní roll-out. Lex OZE 2 předpokládá, že každé odběrné místo, které se účastní sdílení, bude mít nárok na bezplatný elektroměr, který zajistí průběhové měření. Náklady ponese distributor.

8.1.2. Sekundární bariéry

1. Absence Digitální platformy pro energetické komunity na národní úrovni

kteřá by umožňovala sdílení informací o komunitách samotných, jejich členech a partnerech, legislativě, vytvořila by interaktivní prostředí pro iniciaci nových projektů, vzdělávání veřejnosti, atd. (možno propojit s EDC) – cílem je vytvořit robustní a transparentní systém informací, znalostí a kompetencí k energetickým komunitám, který přispěje k urychlení jejich zakládání a zkvalitnění jejich činností, jelikož stávající prostředí pro fungování energetických komunit se vyznačuje roztržitostí a nepřehledností. Bylo by určitě vhodné zintenzivnit v této věci komunikaci mezi všemi zainteresovanými aktéry (MPO, ERÚ, nevládní organizace, krajské a obecní samosprávy, energetické komunity jako takové, výrobci, distributoři a prodejci energií), kteří by společnými koordinovanými kroky přispěli k čim jak nejrychleji možnému zřízení a nastartování této platformy.

2. Připravenost bank na transfer návratné finanční podpory ze strany EIB energetickým komunitám jakožto konečným příjemcům

Dle vyjádření EIB je návratná finanční podpora z její strany (zvýhodněné bankovní úvěry a záruky) poskytována u menších energetických zdrojů cílovým příjemcům prostřednictvím komerčních bank, u kterých může docházet k technicko-organizačním komplikacím při zprostředkování této podpory – toto riziko je možné eliminovat důslednou komunikací mezi EIB, komerčními bankami a energetickými komunitami, potažmo jejich asociacemi (zejména UKEN a AKECR) tak, aby se případné komplikace vyskytovaly pouze ojediněle, nebyly závažné a tím by byly snadno a rychle odstranitelné.

3. Financování energetických komunit z dotačních programů

V případě, že bude předmětem podpory z dotačních programů kromě fáze investiční i fáze provozní (na nátlak určitých zájmových skupin), může docházet ke vzniku řady energetických komunit s obchodními modely, které by bez provozních dotací byly neudržitelné a bude tak docházet k neefektivnímu čerpání veřejných prostředků – je doporučeno dotačně podporovat pouze fázi investiční, a pokud i provozní, tak pouze po omezenou dobu (max. 2 – 3 let) u vybraných menších energetických komunit s menší členskou základnou (na základě konkrétních kritérií) tak, aby obchodní modely energetických komunit byly po ekonomické stránce dlouhodobě udržitelné. Lze však s vysokou pravděpodobností očekávat, že drtivá většina dotačních programů či dokonce všechny budou finančně podporovat pouze fázi investiční.

4. Právní formy energetických komunit

U chystané právní normy lex OZE 2 je uvažováno s následujícími možnými právními formami energetických komunit – spolek, družstvo, jiná korporace, jejíž vnitřní poměry podle zakladatelského právního jednání jsou co do obsahu a účelu v podstatných rysech obdobné zákonem vymezeným vnitřním poměrům spolku nebo družstva. Hlavním posláním energetických komunit je sdílení energetických přebytků mezi jejich členy a má se tak primárně jednat o neziskové organizace, které sice zisk generovat mohou, ale nemělo by to být jejich hlavním cílem. V LEX OZE 2 se navrhuje, že pokud má společenství formu družstva nebo jiné obdobné obchodní korporace, může, připouští-li to zakladatelské právní jednání, rozdělit nejvýše 33 % zisku a jiných vlastních zdrojů pouze mezi své členy,

a) neohrozí-li naplňování účelu společenství a zajišťování potřeb členů společenství,

b) vytvoří-li fond ze zisku ve výši nejméně 30 % základního kapitálu, který nelze rozdělit mezi členy.

Má-li společenství formu spolku nebo jiné obdobné korporace, která není obchodní korporací, rozdělení zisku nebo jiných vlastních zdrojů se zakazuje.

5. Centrální systém zásobování teplem

Tento aspekt se týká energetických komunit, jejichž účelem bude sdílet nejen přebytky elektřiny, ale rovněž tepla. Cílem je, aby velmi dobře rozvinutý systém centrálního zásobování teplem s obrovskými kapacitami v uhelných regionech ČR byl v rámci procesu zakládání a rozvoje energetických komunit efektivně využit, aby nedošlo k jeho destabilizaci v důsledku spontánního zakládání těchto komunit.

6. Malé rozpočty a kompetence krajských a místních samospráv, nedostatečné propojení regionální energetické koncepce s národní energetickou koncepcí

Zde vyvstává riziko nízké podpory zakládání energetických komunit ze strany krajských a místních samospráv a nedostatečnému propracování zakládání a konkrétních záměrů energetických komunit do regionálních energetických koncepcí, potažmo následně do energetické koncepce národní. Možným způsobem eliminace tohoto rizika je postupné posilování rozpočtových možností a kompetencí krajských a místních samospráv a zintenzivnění komunikace mezi energetickými komunitami, místními a krajskými samosprávami při aktualizaci krajských energetických koncepcí, potažmo také s národní úrovní (s MPO, ERÚ, potažmo také s ČEZ, ČEPS a ČEZ Distribuce) při aktualizaci energetické koncepce národní (za účelem efektivně zakomponovat aktivity energetických komunit do těchto energetických koncepcí).

8.2. Popis hnacích sil

Kromě výše popsaných bariér existují samozřejmě také hnací síly, které svou povahou stimulují zakládání a rozvoj energetických komunit v prostředí ČR a jejich uhelných regionů:

1. Ekonomické přínosy pro členy energetických komunit

- a) Pro výrobce – možnost dodat energii spotřebitelům v komunitě za cenu vyšší, než je výkupní cena ze strany distribuční společnosti
- b) Pro spotřebitele – možnost nakoupit energii levněji než prostřednictvím distribuční společnosti

2. Finanční podpora (velká rozmanitost)

Momentálně je ve fázi příprav široká škála dotačních programů, které umožní v blízké budoucnosti masivně zafinancovat zejména založení energetických komunit, nákup technologií pro jejich provoz a zaškolení potřebného personálu. Zmínit můžeme např. Modernizační fond, Národní plán obnovy, Operační program Životní prostředí, Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost, Operační program Spravedlivá transformace a program MPO Efekt III.

Kromě dotačních programů se nabízejí také nástroje návratné finanční výpomoci ve formě zvýhodněných úvěrů, bankovních záruk, potažmo jejich kombinace. Je zapotřebí zmínit především finanční nástroje Evropské investiční banky (EIB), nástroje návratné finanční výpomoci vztažené k energetickým komunitám bude nabízet také Národní rozvojová banka.

Otázkou zůstává načasování výzev a vymezení podporovaných aktivit a oprávněných žadatelů zejména u dotačních programů tak, aby mezi nimi nedocházelo k přímým časovým překryvům a duplicitám předmětů podpory.

3. Energetická nezávislost a bezpečnost

Tento stimul patří společně s ekonomickými přínosy k nejdůležitějším, jelikož kvůli vypuknutí válečného konfliktu na Ukrajině a jím vyvolané energetické krizi je možnost sdílení elektrické i tepelné energie v rámci energetických komunit vítanou možností pro občany, veřejné instituce i firmy k odklonu od standardních dodávek energií závislých na dodávkách fosilních surovin ať už z tuzemska či zahraničí.

4. Snížení emisí CO₂

Jedná se o klíčový environmentální přínos, jelikož v drtivé většině případů jsou a budou v rámci energetických komunit sdíleny přebytky energií z obnovitelných zdrojů (slunce, vítr, voda, geotermální energie, bioplyn, biomasa, aj.). To přispěje k naplňování cílů Zelené dohody EU a dalších návazných strategických akčních plánů v oblasti moderní energetiky (zejména RepowerEU a Fit for 55).

5. Sociální přínosy

Úspěšné zahájení a provoz energetických komunit přispějí k budování nových sociálních ekosystémů v dotčených lokalitách s novou generací komunitně smýšlejících občanů, institucí a firem s odpovědností vůči životnímu prostředí a ochotou společně řešit další návazné rozvojové příležitosti v oblasti inovativního podnikání (nové business modely), nových přístupů k ochraně životního prostředí, vzdělávání, aj.

9. POPIS AKČNÍHO PLÁNU A JEHO KLÍČOVÝCH OPATŘENÍ PRO USNADNĚNÍ A URYCHLENÍ ZAKLÁDÁNÍ A ROZVOJE ENERGETICKÝCH KOMUNIT

Na základě informací obsažených v předchozích bodech 4–8 jsou navrženy následující intervence/projekty, které v případě jejich úspěšné implementace přispějí k urychlení zakládání a dosažení optimálního rozvoje energetických komunit nejen v uhelných regionech, ale v celé ČR.

- **Komplexní systém vzdělávání na podporu zakládání, rozvoje a udržitelnosti energetických komunit**
- **Posílení sítí nízkého napětí**
- **Urychlení pořízení a instalace chytrých elektroměrů v energetických komunitách**
- **Podpora efektivní a kvalitní přípravy a implementace nové legislativy pro podporu rozvoje energetických komunit**
- **Zřízení Energetického datového centra (EDC) a Energetické digitální platformy (EDP)**
- **Efektivní propojení centrálních systémů zásobování teplem s činnostmi energetických komunit**
- **Osvětová kampaň na šíření informací o energetických komunitách**

Podrobný popis intervencí je uveden níže, přičemž je nutné zdůraznit, že všechny tyto intervence mají ryze indikativní charakter a jejich cíle, nastavení aktivit a další parametry budou dále upřesňovány jejich potenciálními nositeli a partnery dle jejich aktuálních možností, potřeb a celkové situace v sektoru energetiky.

Název intervence:	Komplexní systém vzdělávání na podporu zakládání, rozvoje a udržitelnosti energetických komunit
Cíl intervence:	Cílem této intervence je koncipovat, pilotně ozkoušet a následně implementovat systém vzdělávání na podporu energetických komunit na úrovni SŠ, VŠ a dalšího neformálního vzdělávání, jehož výsledkem bude rozšíření povědomí všech relevantních cílových skupin (studenti, občané, zástupci veřejných institucí, manažeři firem) o všech relevantních aspektech týkajících se energetických komunit – jejich ekonomických a environmentálních výhodách včetně principů (technických, legislativních, organizačních), jak by měly efektivně fungovat
Stručný popis aktivit:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tvorba osnov studijních programů / vzdělávacích modulů pro jednotlivé cílové skupiny a jejich akreditace 2. Pilotní ověření studijních programů / vzdělávacích modulů 3. Implementace vzdělávacích procesů v plném rozsahu
Harmonogram aktivit:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Příprava projektu zahrnujícího výše popsané aktivity: 2. pol. 2023 2. Předložení projektu do vyhlášené výzvy v relevantním dotačním programu: 1. pol. 2024 3. Zahájení projektu, tvorba osnov studijních programů / vzdělávacích modulů: 1. pol. 2025 4. Akreditace osnov studijních programů: 2. pol. 2025 – 2. pol. 2027 5. Zahájení vzdělávání: 2. pol. 2025 (neformální vzdělávání), 1. polovina 2028 (formální vzdělávání – SŠ, VŠ)
Koordinátor/garant:	Uhelné regiony ČR (Moravskoslezský, Ústecký, Karlovarský kraj)
Zapojení partneři:	SŠ, VŠ, neziskové organizace

Výstupy:	2 osnovy studijních programů (pro SŠ a VŠ), 1 sada vzdělávacích modulů pro účely neformálního vzdělávání
Výsledky:	Počet studentů zapojených do formálního vzdělávání na podporu energetických komunit: 10 000 ročně za SŠ, 4000 ročně za VŠ Počet osob účastnících se neformálního vzdělávání na podporu energetických komunit: 3000 ročně
Rozpočet:	25 mil. Kč
Zdroj financování:	OPZ+

Tabulka 3: Komplexní systém vzdělávání na podporu zakládání, rozvoje a udržitelnosti energetických komunit

Název intervence:	Posílení sítí nízkého napětí
Cíl intervence:	Zmodernizovat a posílit kapacitu nízkého napětí za účelem distribuce většího množství přebytků elektrické energie v energetických komunitách (obzvláště v letním období).
Stručný popis aktivit:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stanovení hodnotících kritérií pro výběr lokalit s prioritní potřebou posílení sítí nízkého napětí 2. Mapování lokalit s nejnižšími kapacitami / nejvyšším přetížením sítí nízkého napětí v uhelných regionech ČR (Moravskoslezský, Ústecký, Karlovarský kraj) 3. Výběr lokalit, v nichž budou posíleny sítě nízkého napětí 4. Příprava a realizace dílčích investičních projektů k posílení sítí nízkého napětí ve vybraných lokalitách
Harmonogram aktivit:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stanovení hodnotících kritérií pro výběr lokalit s prioritní potřebou posílení sítí nízkého napětí: 1 – 3/2024 2. Mapování lokalit: 4 – 6/2024 3. Výběr prioritních lokalit: 7 – 10/2024 4. Příprava a realizace investičních projektů k posílení sítí nízkého napětí ve vybraných lokalitách – od 11/2024
Koordinátor/garant:	Uhelné regiony ČR (Moravskoslezský, Karlovarský, Ústecký kraj)
Zapojení partneri:	ČEZ Distribuce???
Výstupy:	Posílené sítě nízkého napětí ve vybraných lokalitách
Výsledky:	Nárůst kapacit sítí nízkého napětí v řádu MW dle připravených a realizovaných investičních projektů
Rozpočet:	1 – 5 mld. Kč
Zdroj financování:	OPTAK, EIB, zdroje krajských samospráv, municipalit, Modernizační fond, Národní plán obnovy, OPST

Tabulka 4: Posílení sítí nízkého napětí

Název intervence:	Urychlení pořízení a instalace chytrých elektroměrů v energetických komunitách
Cíl intervence:	Podpořit nasazení chytrých elektroměrů v čím jak největším možném počtu funkčních energetických komunit.
Stručný popis aktivit:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mapování světového trhu s chytrými elektroměry 2. Stanovení hodnotících kritérií pro výběr funkčních energetických komunit, v rámci jejichž infrastruktury budou chytré elektroměry instalovány, výběr energetických komunit, komunikace s MPO o možnostech zapojení vybraných

	<p>energetických komunit do plánovaného zkušební provozu chytrých elektroměrů</p> <ol style="list-style-type: none"> Nákup chytrých elektroměrů (organizace výběrových řízení) Instalace a uvedení chytrých elektroměrů do zkušební provozu
Harmonogram aktivit:	<ol style="list-style-type: none"> Mapování světového trhu s chytrými elektroměry: 1 – 3/2024 Stanovení hodnotících kritérií pro výběr vhodných energetických komunit a následný výběr: 1 – 6/2024 Nákup chytrých elektroměrů (organizace výběrových řízení): 1 – 6/2024 Instalace a uvedení chytrých elektroměrů do zkušební provozu: 7/2024 – 6/2027
Koordinátor/garant:	MPO
Zapojení partneři:	MAS, energetické komunity, krajské samosprávy, ČEZ Distribuce, ERÚ
Výstupy:	Pořízené chytré elektroměry pro zkušební provoz ve vybraných energetických komunitách (s roční spotřebou nižší než 6 MWh)
Výsledky:	Zahájený zkušební provoz chytrých elektroměrů ve vybraných energetických komunitách, které budou připraveny a schopny předávat data o energetických tocích plánovanému Energetickému datovému centru (EDC)
Rozpočet:	1 – 3 mld. Kč
Zdroj financování:	OPTAK, Modernizační fond, Národní plán obnovy, OPST, prostředky krajských samospráv a municipalit, soukromé prostředky firem

Tabulka 5: Urychlení pořízení a instalace chytrých elektroměrů v energetických komunitách

Název intervence:	Podpora efektivní a kvalitní přípravy a implementace nové legislativy pro podporu rozvoje energetických komunit
Cíl intervence:	Zajistit čím jak nejkvalitnější a nejrychlejší přípravu nové legislativy pro podporu rozvoje energetických komunit (lex OZE 2 a 3)
Stručný popis aktivit:	<ol style="list-style-type: none"> Rešerše aktuální podoby připravovaných právních norem (lex oze 2 a 3) Sladění aktuálních podmínek v těchto normách obsažených s reálnými technickými, ekonomickými a dalšími souvisejícími právními aspekty včetně aktuálních podmínek obsažených v dotačních programech na podporu zřízení a zakládání energetických komunit (založení pracovní skupiny pro tento účel – její funkci by mohl plnit Řídicí výbor zřízený v rámci projektu „Podpora energetických komunit v českých regionech spravedlivé transformace“) Zpracování doporučení k finálním zněním obou právních norem a jejich projednání s MPO a Výborem pro energetiku PSP ČR
Harmonogram aktivit:	<ol style="list-style-type: none"> Rešerše připravovaných právních norem: 7/2023 Zpracování návrhů k optimalizaci obou právních norem v rámci zřízené pracovní skupiny (viz body 2 – 3 výše): 8 – 9 /2023 Projednání návrhů k optimalizaci předmětných právních norem s MPO a výborem pro energetiku PSP ČR: 10 – 11/2023
Koordinátor/garant:	Asociace krajů ČR

Zapojení partneri:	Uhelné regiony ČR (Moravskoslezský, Karlovarský, Ústecký kraj), MAS, energetické komunity, UKEN, AKECR
Výstupy:	Zrevidované právní normy lex oze 2 a 3
Výsledky:	Právní normy lex oze 2 a 3 s optimalizovaným vymezením všech relevantních technických, organizačních a dalších souvisejících právních aspektů k zajištění úspěšného fungování energetických komunit
Rozpočet:	2 mil. Kč
Zdroj financování:	Prostředky uhelných regionů ČR a MAS

Tabulka 6: Podpora efektivní a kvalitní přípravy a implementace nové legislativy pro podporu rozvoje energetických komunit

Název intervence:	Zřízení Energetického datového centra (EDC) a Energetické digitální platformy (EDP)
Cíl intervence:	Cílem je přispět k čim jak nejrychlejšímu zřízení EDC (již v procesu) pro sledování toků energetických přebytků mezi energetickými komunitami a distribučními sítěmi nízkého napětí s uplatněním inteligentních elektroměrů na odběrných místech jak v případě výrobců energie, tak v případě jejich spotřebitelů. Společně se zřízením EDC by bylo vhodné založit rovněž EDP – interaktivní digitální platformu, která bude sloužit jako prostředí pro sdílení relevantních aktuálních informací k problematice energetických komunit (business modely, legislativa, výroba a distribuce energií, měření energetických toků, vzdělávání, apod.) a kultivovala by tak současné nepřehledné roztříštěné prostředí pro zakládání a rozvoj těchto komunit.
Stručný popis aktivit:	<p>Zřízení EDC:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zřízení poradní skupiny pro podporu založení EDC 2. Zmapování aktuálního stavu příprav založení EDC 3. Zpracování doporučení pro urychlení založení EDC při současném důrazu na maximálně optimální model jeho fungování <p>Zřízení EDP:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zřízení pracovní skupiny pro podporu založení EDP (může být totožná s poradní skupinou pro EDC) 2. Zpracování konceptu fungování EDP 3. Mapování vhodných finančních zdrojů pro zřízení a provoz EDP, případná příprava žádosti o dotaci na projekt založení a rozvoje EDP
Harmonogram aktivit:	<p>EDC:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zřízení poradní skupiny: 7 – 8/2023 2. Zmapování aktuálního stavu příprav založení EDC: 8 – 9/2023 3. Zpracování doporučení pro založení EDC: 10 – 11/2023 <p>EDP:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zřízení pracovní skupiny (totožná s poradní skupinou EDC): 7 – 8/2023 2. Zpracování konceptu fungování EDP: 8 – 9/2023 3. Mapování vhodných finančních zdrojů pro EDP, případná příprava žádosti o dotaci: 10 – 11/2023
Koordinátor/garant:	ERÚ

Zapojení partneri:	MPO, krajské samosprávy, MAS, energetické komunity, technologické firmy, ČEZ distribuce
Výstupy:	Zřízené EDC a EDP
Výsledky:	Optimálně fungující a svými aktivitami navzájem propojené EDC a EDP
Rozpočet:	1 mil. Kč
Zdroj financování:	ERÚ, krajské samosprávy, MAS

Tabulka 7: Zřízení Energetického datového centra (EDC) a Energetické digitální platformy (EDP)

Název intervence:	Efektivní propojení centrálních systémů zásobování teplem s činnostmi energetických komunit
Cíl intervence:	V uhelných regionech ČR (Moravskoslezský, Ústecký, Karlovarský kraj) je velmi rozvinutá síť centrálního zásobování teplem. Cílem je efektivně využít tuto síť a zapojit ji do procesu sdílení tepelné energie u energetických komunit, které se budou zaměřovat kromě sdílení elektřiny také na sdílení tepla. Je zapotřebí eliminovat riziko, které by kvůli spontánnímu zakládání energetických komunit mohlo způsobit rozvrácení této dlouhodobě budované široké sítě.
Stručný popis aktivit	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mapování existujících a potenciálních energetických komunit v uhelných regionech ČR 2. Mapování systémů CZT v uhelných regionech ČR 3. Syntéza informací z předchozích dvou bodů 4. Zpracování doporučení k integraci sítí CZT do činností energetických komunit
Harmonogram aktivit:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mapování energetických komunit v uhelných regionech ČR: 9 – 10 /2023 2. Mapování systémů CZT v uhelných regionech: 9 – 10/2023 3. Syntéza informací z obou oblastí: 11/2023 4. Zpracování doporučení k integraci sítí CZT do činností energetických komunit: 12/2023 – 2/2024
Koordinátor/garant:	Krajské samosprávy v uhelných regionech ČR (Moravskoslezský, Karlovarský, Ústecký kraj)
Zapojení partneri:	MAS, teplárny, energetické komunity
Výstupy:	Zmapované prostředí energetických komunit a systémů CZT v uhelných regionech ČR
Výsledky:	Zpracované alternativy integrace systémů CZT do činností energetických komunit v uhelných regionech ČR
Rozpočet:	3 mil. Kč
Zdroj financování:	Rozpočty krajských samospráv

Tabulka 8: Efektivní propojení centrálních systémů zásobování teplem s činnostmi energetických komunit

Název intervence:	Osvětová kampaň na šíření informací o energetických komunitách
Cíl intervence:	Aktivně propagovat myšlenku a výhody energetických komunit.
Stručný popis aktivit:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vypracování koncepčního dokumentu zaměřeného na legislativu a stávající energetické komunity v českých regionech spravedlivé transformace. 2. Vytvoření poradenství na místní na regionální úrovni pro propagaci projektů a zapojení občanů (a dalších zúčastněných stran).

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Shromáždění zpětné vazby a dalších podnětů. 4. Představení výsledků kampaně a hlavních poznatků na závěrečné místní/regionální/národní akci.
Harmonogram aktivit:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Shromažďování relevantních informací z právních předpisů. 2. Shromažďování dalších relevantních materiálů. 3. Vypracování materiálů pro kampaň (vizuálně atraktivní plakáty a letáky, příspěvky na sociálních sítích atd...). 4. Plánování setkání stakeholderů (a občanů) na podporu energetických komunit (lokální/regionální akce, organizace akce, formát akce). 5. Realizace akcí a shromažďování zpětné vazby a připomínek účastníků a šíření výsledků akcí. 6. Shromáždění zpětné vazby, hlavních poznatků a zkušeností z propagační kampaně a jejich prezentace na akci na národní úrovni.
Koordinátor/garant:	MPO ČR
Zapojení partneri:	Krajské samosprávy, municipality, MAS, ERÚ
Výstupy:	Koncepční document pro propagaci českých energetických komunit Komunikační materiály pro akce (plakáty, letáky, příspěvky na sociálních sítích) Materiály po skončení akce (reportáže, videa, fotografie)
Výsledky:	Informovanější veřejnost v otázce, co představují energetické komunity. Zahájení celostátní debaty o energetických komunitách a zapojení příslušných aktérů do propagační kampaně.
Rozpočet:	80 mil. Kč
Zdroj financování:	OPTAK, Modernizační fond, NPO

Tabulka 9: Osvětová kampaň na šíření informací

Následující tabulka č. 10 znázorňuje prioritizaci implementace intervencí akčního plánu na základě třech kritérií:

- a) Intenzita dopadu – vzhledem k tomu, že dané intervence reagují zejména na primární bariéry se zásadním dopadem (viz kap. 8., obr. 3 a kap. 8.1., tab. 2), lze dopad těchto intervencí rovněž hodnotit jako významný či primární. Výjimkou je pouze intervence zaměřená na propojení centrálních systémů zásobování teplem s činnostmi energetických komunit, jejíž implementace by sice výrazně zvýšila efektivitu energetických systémů v energetických komunitách zaměřených na sdílení dodávek tepla a celkově by optimalizovala systém výroby, distribuce a spotřeby tepla zejména v uhelných regionech jako takových, nicméně tato intervence svou povahou není zásadní pro samotné nastartování energetických komunit.
- b) Finanční náročnost – z výše uvedených odhadů finančních alokací jednotlivých intervencí vyplývá, že vzhledem k jejich charakteru lze náklady v řádu jednotek až desítek milionů Kč považovat za nižší, v řádu stovek milionů až miliard Kč za vyšší.
- c) Zaměření na uhelné regiony – jelikož je daný projekt zaměřen převážně na české regiony spravedlivé transformace (uhelné regiony), je nutné rovněž kategorizovat dané intervence dle toho, zda mohou výrazněji napomoci při zavádění energetických komunit ve znevýhodněných uhelných regionech procházejících ekonomickou transformací a tím i ke zvýšení jejich rozvojového potenciálu formou podpory moderní energetiky a dalších nových perspektivních odvětví, anebo mají tyto intervence svou povahou spíše plošný charakter a tím pádem je vhodné je implementovat na území celé České republiky.

Název intervence	Prioritizace intervencí dle		
	Intenzity dopadu	Finanční náročnosti	Zaměření na uhelné regiony
Komplexní systém vzdělávání na podporu zakládání, rozvoje a udržitelnosti energetických komunit	Primární	Nižší (25 mil. Kč)	Ano
Posílení sítí nízkého napětí	Primární	Vyšší (1 – 5 mld Kč)	Ano
Urychlení pořízení a instalace chytrých elektroměrů v energetických komunitách	Primární	Vyšší (1 – 3 mld Kč)	Ano
Podpora efektivní a kvalitní přípravy a implementace nové legislativy pro podporu rozvoje energetických komunit	Primární	Nižší (2 mil. Kč)	Ne
Zřízení Energetického datového centra (EDC) a Energetické digitální platformy (EDP)	Primární	Nižší (1 mil. Kč)	Ne
Efektivní propojení centrálních systémů zásobování teplem s činnostmi energetických komunit	Sekundární	Nižší (3 mil. Kč)	Ano
Osvětová kampaň na šíření informací o energetických komunitách	Primární	Nižší (80 mil. Kč)	Ne

Tabulka 10: Prioritizace intervencí akčního plánu⁵⁴

Z výše uvedené tabulky 10 vyplývá, že lze jednoznačně doporučit ve vztahu k uhelným regionům čím jak nejrychlejší zahájení realizace intervence „**Komplexní systém vzdělávání na podporu zakládání, rozvoje a udržitelnosti energetických komunit**“ vzhledem k její nižší finanční náročnosti. Jako důležité se však jeví rovněž nastartování intervencí „**Posílení sítí nízkého napětí**“ a „**Urychlení pořízení a instalace chytrých elektroměrů v energetických komunitách**“, a to i přes jejich vyšší finanční náročnost, jelikož intenzita jejich dopadu je značná a bez těchto dvou zásadních technických předpokladů nemohou energetické komunity de facto zahájit svou činnost v plném rozsahu. Opomenout nelze ani intervenci „**Efektivní propojení centrálních systémů zásobování teplem s činnostmi energetických komunit**“, která není, jak již bylo konstatováno, klíčová pro úspěšné nastartování činnosti energetických komunit, ale zcela určitě by svou implementací přispěla k výraznému zvýšení efektivity výroby, distribuce a spotřeby tepla jak v rámci samotných energetických komunit, tak i v širším kontextu regionálních distribučních sítí tepla.

Dále lze z výše uvedené tabulky 10 vyvodit, že je naopak vhodné, aby intervence „**Podpora efektivní a kvalitní přípravy a implementace nové legislativy pro podporu rozvoje energetických komunit**“, „**Zřízení Energetického datového centra (EDC) a Energetické digitální platformy (EDP)**“ a „**Osvětová kampaň na šíření informací o energetických komunitách**“ byly implementovány vzhledem ke svému charakteru na národní úrovni, jelikož jsou pro nastavení národních komplexních zastřešujících podmínek legislativního, technického, znalostního a informačního typu nepostradatelné.

⁵⁴ V pravém sloupci indikujícím prioritizaci intervencí dle jejich zaměření na uhelné regiony alternativa „Ne“ znamená, že daná intervence bude mít plošný dopad na celé území České republiky.

10. SHRNUTÍ KLÍČOVÝCH ZJIŠTĚNÍ A DOPORUČENÍ PRO DALŠÍ VÝSTUPY

V návaznosti na množství poznatků, dat a analýz výše uvedených shrnujeme níže klíčová zjištění a doporučení Diagnostické zprávy.

Jasně se totiž potvrdilo, že primární překážkou pro energetické komunity v ČR je neúplná/chybějící legislativa a také nejistota ohledně regulace energetických komunit v navrhovaných změnách energetického zákona (Lex OZE 2 a 3). Zásadním problémem, který z toho plyne, je, že příprava dotačních programů na podporu vzniku a rozvoje energetických komunit ve skutečnosti předchází legislativě. Jinými slovy, neexistuje legislativa, která by zakládala dotační programy a umožňovala energetickým komunitám fungovat v plném rozsahu (zejména Lex OZE 2 a 3). Tento časový nesoulad může velmi pravděpodobně vyústit v řadu problémů technického a organizačního charakteru (např. nastavení obchodních modelů a rozdělení kompetencí v rámci energetických komunit). Mezi další problémy patří z právního hlediska protichůdné situace, které mohou výrazně narušit činnost energetických společenství vzniklých před schválením nových legislativních dokumentů a jejich nabytím účinnosti.

Tato diagnostická zpráva navíc upozorňuje na připravovanou legislativní normu Lex OZE 2 v rámci níž se počítá s omezením činnosti energetických komunit ve formě dočasného limitu pro sdílení elektřiny. V první fázi bude sdílení elektřiny omezeno tak, že v období do 30. června 2026 může skupina sdílení zahrnovat předávací místa maximálně 1 000 odběrných míst nebo jednotek na výrobu elektřiny na souvislém území správních obvodů nejvýše 3 obcí s rozšířenou působností nebo na území hlavního města Prahy. Jedná se o technické omezení dané zaokrouhlováním naměřených hodnot. V rámci komunity může být takových skupin sdílení více. Sdílení elektřiny jako takové je třeba zavádět postupně, protože účtování sdílené elektřiny a výměna dat bude vyžadovat velké změny pro mnoho účastníků trhu. Konečné řešení bude možné pouze s plnou funkcionalitou Energetického datového centra (EDC), které zajistí veškeré výměny dat v oblasti sdílení elektřiny.

Tato plánovaná omezení vyvolala dva protichůdné názory odborníků i široké veřejnosti. První pohled je založen na liberálním přístupu v tom smyslu, že nikdo a nic by nemělo bránit komunitám v rozsahu jejich činnosti. Druhý pohled je založen na pragmatickém přístupu v tom smyslu, že pokud je v oblasti energetických komunit v současné době poměrně velké spektrum nedořešených aspektů jejich fungování (na základě řady problémů spojených se vznikem a rozvojem těchto subjektů před schválením chybějících legislativních norem a jejich nabytím účinnosti), je vhodnější podporovat jejich vznik a rozvoj zpočátku v menším měřítku. To by bylo formou naznačených zamýšlených omezení a postupně, v závislosti na okamžiku a formě schválení zbývajících legislativních dokumentů, řešit problémy menšího rozsahu než problémy mnohem většího rozsahu. V jiných evropských zemích navíc existuje řada různých omezení fungování energetických společenství (podle územních celků, počtu členů, bytových jednotek), což je způsobeno především slabými sítěmi nízkého napětí nedostačujícími ke sdílení větších přebytků elektrické energie.

Slabé sítě nízkého napětí jako takové, a jak již bylo zmíněno výše, jsou limitujícím faktorem i v případě České republiky a jejích uhelných regionů. Lze konstatovat, že v oblasti zvyšování kapacity sítí nízkého napětí v ČR za posledních 5 let nedošlo k téměř žádnému pokroku. Kvůli slabým sítím nízkého napětí bude možné v omezeném územním rozsahu sdílet omezené množství přebytků elektrické energie mezi omezeným počtem členů. Jinými slovy, s ohledem na tento aspekt výše plánovaná omezení činnosti energetických společenství (v rámci Lex OZE 2) ve skutečnosti nejsou žádnou velkou překážkou. Na druhou stranu názory odborníků uvádějí, že ne všechny lokality v České republice mají slabé sítě nízkého napětí.

Chybí také různé další klíčové prvky, které slouží jako nezbytné podmínky pro rozvoj energetických společenství. Patří mezi ně potřeba zprovoznění Energetického datového centra (EDC), Energetické digitální platformy (EDP) a instalace chytrých elektroměrů, jejichž zavádění (pouze pro zákazníky s roční spotřebou vyšší než 6 MWh v sítích nízkého napětí) bude od 1.7.2024 do 30.6.2027. Průběžný měřič si dnes může pořídit každý na požádání a po zaplacení nákladů (pro běžné členy energetických společenství – domácnosti, školy, menší firmy apod. – mimo zmíněný roll-out). Není-li však v činnosti EDC, které by na národní úrovni tyto toky komplexně monitorovalo a vyhodnocovalo, a není-li v činnosti EDP, která by umožňovala všechny aktuální poznatky z oblasti činnosti energetických komunit objektivně evidovat a sdílet, pak v zásadě energetické komunity nemohou v současné době fungovat v plném kvalitativním i kvantitativním rozsahu. Můžou fungovat pouze provizorně, sdílet přebytky energií a monitorovat jejich toky v omezeném rozsahu. Dle LEX OZE 2 každé odběrné místo, které se bude účastnit sdílení v rámci plánovaného roll-outu, dostane průběhové měřidlo na náklady distributora.

Důležitou otázkou je také záležitost nastavení podpůrných schémat zejména dotačních programů, které budou podporovat zakládání a rozvoj energetických komunit. Tyto programy stále ještě nejsou vyhlášeny, nicméně lze v poměrně brzké době očekávat první výzvy k podávání žádostí. Škála možných dotačních programů je velmi široká (Modernizační fond – zde se očekává první výzva z programu Komuenerg již na podzim 2023, Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost, Operační program Životní prostředí, Operační program Spravedlivá transformace, Národní plán obnovy, program MPO Efekt).

Rozcházejí se názory na to, zda v případě těchto dotačních programů umožnit finanční podporu energetickým komunitám nejen na investiční, ale i na provozní fázi. Primární důraz je samozřejmě kladen na to, aby ekonomické modely energetických společenství byly životaschopné a nespolehaly se tak na dotace v provozní fázi. Zazněly totiž i názory na vhodnost dotování provozní fáze vybraných menších energetických komunit s menší členskou základnou, jejichž administrativně-provozní tým by v počáteční fázi nebyl schopen pokrýt náklady. Bylo proto diskutováno, že tato provozní podpora by skutečně měla být menším energetickým komunitám poskytována výjimečně na základě konkrétních podmínek a kritérií pouze po omezenou dobu prvních 2-3 let jejich fungování (maximálně).

Dodatečnou finanční podporou pro energetické komunity, která byla zkoumána, jsou návratné finanční nástroje ve formě zvýhodněných bankovních úvěrů a záruk poskytovaných EIB, většinou prostřednictvím standardních komerčních bank. Nástroje návratné finanční pomoci, byť jsou jistě vhodnější pro účely ekonomicky zdravého a udržitelného fungování energetických komunit, pravděpodobně zůstanou ve stínu širokého portfolia poměrně štedrých a méně rizikových dotačních programů z hlediska intenzity jejich využití.

Navíc je velmi důležitý i lidský faktor. Konkrétně jde o to, zda členové energetických komunit budou schopni chápat výhody svého členství v komunitě s nadhledem v širších souvislostech. Bude totiž docházet pravidelně k situacím, kdy v období velkých přebytků elektřiny (zejména v létě) budou její ceny padat k nule, potažmo až do záporných hodnot, nicméně ceny elektřiny od výrobců v komunitě budou stále stejné. Čili bude zapotřebí, aby spotřebitelé v energetických komunitách pochopili, že členství v komunitě je pro ně po ekonomické stránce výhodné dlouhodobě během celého roku, nikoliv pouze sezónně. Těmto potenciálním tendencím k vystoupením některých spotřebitelů z komunit zejména během letní sezóny lze předejít kvalitním vzděláváním a osvětou všech relevantních cílových skupin, aby si tyto aspekty dokázaly vyložit ve všech relevantních a logických souvislostech.

Výše uvedené odstavce se věnovaly zejména popisu faktorů bránících či omezujících úspěšné nastartování a rozvoj energetických komunit v České republice a jejích uhelných regionech. Je nutné zmínit, že koncept energetických komunit má své zásadní výhody, které jej postupně ve střednědobém

horizontu učiní velmi atraktivním pro všechny jeho relevantní cílové skupiny (občany, veřejné instituce, firmy). Energetické komunity totiž přinášejí v době přetrvávající energetické krize nezanedbatelné ekonomické výhody jak pro spotřebitele, tak i výrobce energií, to vše bude navíc umocněno poměrně štedrou finanční podporou z dotačních programů a také ve formě finančních nástrojů návratné výpomoci. Energetické komunity zároveň přispívají ke zvýšení energetické soběstačnosti a tím i bezpečnosti svých členů. Velmi důležitý je také jejich environmentální přínos v podobě redukci emisí CO₂ v lokalitách jejich působnosti. Nezanedbatelné jsou i další sociální přínosy, které může činnost energetických komunit generovat ve formě dalších návazných aktivit vzdělávacího, environmentálního, potažmo podnikatelského charakteru (nové business modely), apod.

Z výše uvedených informací lze usoudit, že ačkoliv současné podmínky pro činnost energetických komunit nejsou optimální a bude ještě třeba ošetřit mnoho nedořešených aspektů, je stále schůdnější zakládat energetická společenství (řada iniciativ již vznikla a fungují, i když v omezené míře se kvalifikují jako skutečná energetická společenství).

Stávající i nové iniciativy budou muset fungovat v dočasném režimu a čelit řadě technických, organizačních, obchodních a dalších souvisejících právních problémů. S postupným omezováním těchto bariér však budou iniciativy a jejich aktivity postupně kultivovány a přinesou ovoce všem svým relevantním cílovým skupinám.

Na závěr je v kapitole 9 popsán Akční plán a možné intervence (včetně jejich prioritizace), které by mohly pomoci řešit výše uvedené nedostatky v oblasti zakládání a fungování energetických komunit. Ty budou prezentovány a diskutovány detailněji v dalších fázích tohoto projektu (na informačních schůzkách a workshopech šitých na míru).

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Energetické komunity dle Směrnice RED II a IEMD	10
Tabulka 2: Primární a sekundární bariéry	35
Tabulka 3: Komplexní systém vzdělávání na podporu zakládání, rozvoje a udržitelnosti energetických komunit	42
Tabulka 4: Posílení sítí nízkého napětí	42
Tabulka 5: Urychlení pořízení a instalace chytrých elektroměrů v energetických komunitách	43
Tabulka 6: Podpora efektivní a kvalitní přípravy a implementace nové legislativy pro podporu rozvoje energetických komunit	44
Tabulka 7: Zřízení Energetického datového centra (EDC) a Energetické digitální platformy (EDP)	45
Tabulka 8: Efektivní propojení centrálních systémů zásobování teplem s činnostmi energetických komunit	45
Tabulka 9: Osvětová kampaň na šíření informací	46
Tabulka 10: Prioritizace intervencí akčního plánu	47

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Schéma metodologického postupu zpracování diagnostické zprávy	8
Obrázek 2: Schéma bariér, hnacích sil a akcí	34

SEZNAM ZDROJŮ

1. <http://www.odbornecasopisy.cz/elektro/casopis/tema/ministerstvo-zivotniho-prostredi-podpori-komunitni-vyrobny-elektřiny--17469>
2. <https://akecr.cz/>
3. https://cinea.ec.europa.eu/life_en
4. <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>
5. <https://ekonomickydenik.cz/zakulisni-hra-o-komunitni-energetiku-distributori-varuji-pred-riziky-a-odmitaji-udajne-moc-vstricne-podminky/>
6. https://energy.ec.europa.eu/topics/oil-gas-and-coal/eu-coal-regions/initiative-coal-regions-transition_en
7. <https://hrajemskrajem.msk.cz/centrum-verejnych-energetiku/>
8. <https://iuhli.cz/sev-en-energy-vstupuje-do-solarni-energetiky/>
9. <https://oenergetice.cz/energeticka-legislativa-cr/komunitni-energetika-eru-vydal-navod-jak-postupovat-pro-sdileni-elektricke-energie-v-bytovem-dome>
10. <https://opzp.cz/dotace/11-vyzva/>
11. <https://opzp.cz/dotace/37-vyzva/>
12. <https://opzp.cz/dotace/45-vyzva/>
13. <https://web.archive.org/web/20190930145529/https://www.cezdistribuce.cz/cs/informace-o-spolecnosti/zakladni-informace.html>
14. <https://www.ceps.cz/cs/o-nas>
15. <https://www.denik.cz/ekonomika/komunitni-energetika.html>
16. <https://www.dotaceeu.cz/cs/jak-ziskat-dotaci/vyzvy/obdobi-2021-2027/01-operacni-program-technologie-a-aplikace-pro-kon/obnovitelne-zdroje-energie-male-vodni-elektřarny-v>
17. <https://www.ecuk.cz/poznejte-nas/>
18. <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index.htm>
19. <https://www.eru.cz/o-eru>
20. <https://www.eucityfacility.eu/home.html>
21. <https://www.fbadvokati.cz/cs/clanky/8912-prukopniky-komunitni-i-lokalni-energetiky-jsou-samospravy-prekazkou-byla-dosud-byrokracie>
22. <https://www.mpo.cz/assets/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/2023/4/Vychodiska-aktualizace-Statni-energeticke-koncepce-CR-a-souvisejicich-strategickych-dokumentu.docx>, str. 6-8
23. <https://www.mpo.cz/cz/energetika/>
24. <https://www.mpo.cz/dokument1926.html>
25. <https://www.mpo-efekt.cz/cz/ekis/strediska-EKIS>
26. https://www.mpo-efekt.cz/upload/6cd6d069e64a28ff10122424d61b29ea/vyzva_efekt_4_2023_epc-analyza_1.pdf
27. https://www.mpo-efekt.cz/upload/6cd6d069e64a28ff10122424d61b29ea/vyzva-npo-6_2022_enko-mas_1.pdf
28. <https://www.mskec.cz/>
29. <https://www.nrb.cz/produkt/energ/#kontaktni-formular>
30. <https://www.nrb.cz/produkt/uspory-energie/nove-uspory-energie-optak/>
31. <https://www.nrb.cz/produkt/uspory-energie/uspory-energie-oppik/>
32. <https://www.nrb.cz/verejny-sektor/financovani/zivotni-prostredi/>
33. <https://www.nsmascr.cz/o-spolku/ps-a-platformy/platforma-ns-mas-pro-komunitni-energetiku/>
34. <https://www.ote-cr.cz/cs/statistika/mesicni-zprava-plyn/pocty-opm-dodavatelu?date=2023-01-01>, <https://www.hytep.cz/platforma/clenove-platformy/teplarny-brno-a-s>

35. <https://www.planobnovy.cz/vyhlasene-vyzvy>
36. <https://www.predistribuce.cz/cs/o-spolecnosti/o-nas/>
37. <https://www.program-life.cz/>
38. <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/modernizacni-fond/programy/>
39. <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/modernizacni-fond/vyzvy/detail-vyzvy/?id=19>
40. <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/modernizacni-fond/vyzvy/detail-vyzvy/?id=22>
41. <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/modernizacni-fond/vyzvy/detail-vyzvy/?id=17>
42. <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/modernizacni-fond/vyzvy/detail-vyzvy/?id=18>
43. <https://www.socialenergyplayers.eu/>
44. <https://www.tacr.cz/program/clean-energy-transition/>
45. <https://www.uken.cz/o-nas>
46. <https://www.urban-initiative.eu>
47. <https://www.veolia.cz/cs/o-veolii/struktura-spolecnosti/energetika>

SEZNAM ZKRATEK

AKE ČR	Asociace komunitní energetiky České republiky
CCUS	Zachytávání, použití a ukládání oxidu uhličitého Carbon capture, utilisation and storage
CEET	Centrum energetických a environmentálních technologií
CET	Přechod na čistou energii Clean Energy Transition
CINEA	Evropská výkonná agentura pro klima, infrastrukturu a životní prostředí The European Climate, Environment and Infrastructure Executive Agency
COME RES	Komunitní energetika pro zavádění obnovitelných zdrojů v odvětví elektřiny Community Energy for the uptake of renewables in the electricity sector
CZT	Centrální zásobování teplem
ČEPS	Česká elektroenergetická přenosová soustava
ČEZ	České energetické závody
ČR	Česká republika
DG ENER	Generální ředitelství pro energetiku Directorate-General for Energy
DS/PS	Přenosové soustavy/distribuční soustavy
DZE	Druhotné zdroje energie
ECUK	Energetické centrum Ústeckého kraje
EPC	Energetické služby se zárukou Energy Performance Contracting
EDC	Energetické datové centrum
EDP	Energetická digitální platforma
EFEKT III	Státní program na podporu úspor energie
EG.D	Distribuce elektřiny a plynu Electricity and Gas Distribution
EIB	Evropská investiční banka
EK	Evropská komise
ELENA	Evropská místní energetická pomoc European Local ENergy Assistance
ENERG ETS	Zlepšení energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů v průmyslu v EU ETS
ENERGov	Energetická účinnost ve veřejných budovách a infrastruktuře

EPC	Energetické služby se zárukou Energy Performance Contracting
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj European Regional Development Fund
ERÚ	Evropský regulační úřad
EU	Evropská unie
EUCF	Nástroj pro Evropská města European City Facility
EUI	Evropská městská iniciativa European Urban Initiative
FVE	Fotovoltaická elektrárna
GŘ REGIO	Generální ředitelství pro regionální a městskou politiku
HEAT	Modernizace soustav zásobování tepelnou energií
HOUSEnerg	Energetická účinnost v rezidenčním sektoru
IEMD	Směrnice (EU) 2019/944 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou
KOMUENERG	Komunitní energetika
LEX OZE 1, 2, 3	Lex obnovitelné zdroje energie 1,2,3
LIFE	Finanční nástroj pro životní prostředí L'Instrument Financier pour l'Environnement
LIGHTPUB	Modernizace soustav veřejného osvětlení
MAS	Místní akční skupina
MBA	Magistr obchodní administrativy Master of Business Administration
MEC	Moravskoslezské energetické centrum
MEUR	Milión EUR
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSK	Moravskoslezský kraj
MW	Megawatt
MWh	Megawatthodina
MWp	Megawatt peak
MŽP	Ministerstvo Životního prostředí
NPO	Národní plán obnovy
NPŽP	Národní program Životní prostředí
NRB	Národní rozvojová banka

NUTS 2	Nomenklatura územních statistických jednotek 2
NZÚ 2030	Nová zelená úsporám 2030
OP TAK	Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
OPST	Operační program Spravedlivá transformace
ORP	Obec s rozšířenou působností
OPZ+	Operační program s názvem Zaměstnanost plus
POPFK	Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny
PRV	Program rozvoje venkova
PSP ČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
RECAH	Poradenské centrum venkovských energetických společenství Rural Energy Community Advisory Hub
RED II	Směrnice obnovitelné zdroje energie II Renewable Energy Directive II
RES	Nové obnovitelné zdroje v energetice
SCLLD	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje Strategy of Community Lead Local Development
SECAP	Akční plán pro udržitelnou energii a klima Sustainable Energy and Climate Action Plan
SŠ	Střední škola
SZTE	Soustava zásobování tepelnou energií
TAČR	Technologická agentura České republiky
TRANSCoM	Modernizace dopravy v podnikatelském sektoru
TRANSGov	Modernizace veřejné dopravy
UIA	Inovativní řešení pro evropská města Urban Innovative Actions
UKEN	Unie komunitní energetiky
USA	Spojené státy americké United States of America
VŠ	Vysoká škola